

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I N F O R M A C I J A
O BANKOVNOM SUSTAVU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 9. 2016.

Sarajevo, prosinac 2016.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankovnom sustavu Federacije BiH (stanje 30. 9. 2016.) na temelju izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site financijske analize).

I. U V O D 1

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH 2

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
1.2. Struktura vlasništva	3
1.3. Kadrovi	6

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

2.1. Bilanca stanja	8
2.1.1. Obveze	13
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	17
2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive	22
2.2. Profitabilnost	33
2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope	37
2.4. Likvidnost	41
2.5. Devizni rizik	49

III. ZAKLJUČCI I PREPORUKE 52

P R I L O Z I 55

I. UVOD

Poslovanje bankarskog sektora se već dulje razdoblje odvija u nepovoljnom okruženju i u uvjetima stagnacije gospodarskog rasta i razvoja u zemljama EU zone. Nedovoljan ekonomski rast, teško stanje u realnom sektoru i brojni unutarnji problemi uzrokovani političkim stanjem u zemlji, ograničeni pristup novim stabilnim izvorima financiranja, negativno su se odrazili na stanje i perspektive bankarskog sektora. U prva tri kvartala 2016. godine bankarski sektor u Federaciji BiH zabilježio je rast bilančne sume, depozita i kredita, dok je kapital porastao kao rezultat povećanja iz osnove financijskog rezultata (dobit) i dokapitalizacije kod dvije banke. Likvidnost, profitabilnost i kapitaliziranost sektora mogu se ocijeniti zadovoljavajućim, te se može zaključiti da je bankarski sektor i dalje ostao stabilan i siguran.

Na dan 30. 9. 2016. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 16 banaka, a broj zaposlenih u bankama F BiH iznosio je 6.680. Broj banaka je za jednu banku manji nego na kraju 2015. godine (17 banaka) zbog statusne promjene pripajanja.

Bilančna suma bankarskog sektora na kraju trećeg kvartala 2016. godine iznosila je 17,8 milijardi KM, što je za više za 3,8% ili 651 milijun KM nego na kraju 2015. godine. Kod dvije ključne stavke u strukturi aktive: kredita i novčanih sredstava, zabilježena je neznatna promjena, odnosno povećanje udjela kredita sa 67,7% na 68,1%, dok je udjel novčanih sredstava smanjen sa 28,3% na 27,1%.

Novčana sredstva su u devet mjeseci ove godine neznatno smanjena za 0,5% ili 26 milijuna KM i sa 30. 9. 2016. iznosila su 4,8 milijardi KM.

Kreditni, kao najveća stavka aktive banaka, u prva tri kvartala 2016. godine zabilježili su rast od 4,5% ili 517 milijuna KM, tako da su sa 30. 9. 2016. iznosili 12,1 milijardu KM. Za prva tri kvartala 2016. godine zabilježena su pozitivna kretanja u segmentu sektorskog kreditiranja, odnosno veće kreditiranje privatnih poduzeća nego stanovništva. Krediti dani privatnim poduzećima za devet mjeseci 2016. godine ostvarili su stopu rasta od 6% ili 305 milijuna KM, tako da su sa 30. 9. 2016. krediti ovog sektora dostigli iznos od 5,6 milijardi KM i udjel od 46,5%. Krediti dani stanovništvu u istom razdoblju zabilježili su stopu rasta od 3% ili 189 milijuna KM, dok je njihov udjel blago smanjen sa 49,1% na 48,6% i sa 30. 9. 2016. iznosili su 5,9 milijardi KM.

Ukupni nekvalitetni krediti sa 30. 9. 2016. iznose 1,45 milijardi KM i u odnosu na kraj 2015. godine smanjeni su za 3% ili 51 milijun KM. Udjel nekvalitetnih kredita, kao ključni pokazatelj kvalitete kredita, smanjen je sa 12,9% na 12%. Na poboljšanje ovog pokazatelja pozitivan utjecaj, osim trajnog otpisa, imao je i ostvareni kreditni rast. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama na nekvalitetne kredite se odnosi 15,3% ili 953 milijuna KM, što je za 1,4 postotna boda manje nego na kraju 2015. godine, a za sektor stanovništva isti iznose 8,4% ili 498 milijuna KM, što je za 0,6 postotnih bodova manje nego na kraju 2015. godine.

Ulaganja u vrijednosne papire bilježe rast od 7,4% ili 78 milijuna KM (u 2015. godini rast je iznosio 31% ili 249 milijuna KM), što se najvećim dijelom odnosi na vrijednosne papire emitenta Vlada F BiH. Portfelj vrijednosnih papira na kraju trećeg kvartala 2016. godine iznosio je 1,1 milijardu KM, što je udjel u aktivi od 6,3%.

U strukturi izvora financiranja banaka depoziti su s iznosom od 13,6 milijarde KM i udjelom od 76,4% i dalje dominantan izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Ukupni depoziti u prvih devet mjeseci 2016. godine imali su rast od 3,9% ili 508 milijuna KM. S druge strane, štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i financijskog potencijala banaka, u prvih devet mjeseci 2016. godine, imali su rast od 4,6% ili 331 milijun KM i sa 30. 9. 2016. iznosili su 7,6 milijardi KM.

Dugogodišnji trend pada kreditnih obveza nastavljen je i u prva tri kvartala 2016. godine, sa stopom od 7,9% ili 71 milijun KM, na razinu od 833 milijuna KM i udjelom od 4,7% u strukturi pasive banaka. U posljednjih sedam godina, zbog utjecaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza ovi izvori su značajno smanjeni te je evidentno da će se kreditni rast i u narednom razdoblju u F BiH više bazirati na rastu domaćih izvora financiranja.

U prva tri kvartala 2016. godine ukupan kapital povećan je za 7,5% ili 193 milijuna KM i sa 30. 9. 2016. iznosio je 2,8 milijardi KM.

Regulatorni kapital na dan 30. 9. 2016. iznosio je 2,4 milijarde KM, povećan je za 9% ili 196 milijuna KM u odnosu na kraj 2015. godine, s neznatnom promjenom u strukturi.

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, sa 30. 9. 2016. iznosila je 16%, što je za 0,9 postotnih bodova više u odnosu na kraj 2015. godine. Stopa adekvatnosti kapitala znatno je viša od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava za postojeću razinu izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti. Stopa finansijske poluge na razini bankovnog sustava na dan 30. 9. 2016. iznosila je 9,8%.

Prema podacima iz računa dobiti i gubitka, na razini bankovnog sustava u Federaciji BiH za devet mjeseci 2016. godine ostvaren je pozitivan finansijski rezultat-dobit u iznosu od 172,4 milijuna KM. Pozitivan finansijski rezultat od 210,8 milijuna KM ostvarilo je 14 banaka, a gubitak u poslovanju u iznosu od 38,4 milijuna KM iskazan je kod dvije banke.

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 9. 2016. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 16 banaka. Broj banaka je manji nakon pripajanja Moja banke d.d., Sarajevo, Investiciono-komercijalnoj banci d.d., Zenica, sa 31. 7. 2016. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 1. 7. 2008.

U tri kvartala 2016. godine nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacijskih dijelova banaka, što je posljedica finansijske krize i smanjenog opsega poslovnih aktivnosti banaka.

Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže organizacijskih dijelova tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacijskog oblika, organizacijske pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacijskih dijelova, ali i spajanje i ukidanje nekih organizacijskih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 78 (73 na teritoriju Federacije BiH, a pet u Republici Srpskoj): osnovano je 13 novih organizacijskih dijelova, 10 organizacijskih dijelova je ukinuto, a kod 55 su bile promjene.

S navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 30. 9. 2016. imale ukupno 561 organizacijski dio, što je za 0,7% više nego sa 31. 12. 2015.

Broj organizacijskih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (23) je za 13 manji, s

obzirom da je jednoj banci u Republici Srpskoj ukinuta bankarska dozvola tako da su njeni organizacijski dijelovi i u Federaciji BiH prestali s radom.

Sa 30. 9. 2016. sedam banaka iz Federacije BiH imale su 51 organizacijski dio u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 11 organizacijskih dijelova u Brčko Distriktu. Tri banke iz Republike Srpske imale su 23 organizacijska dijela u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutarnjem platnom prometu 30. 9. 2016. imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 15 banaka.

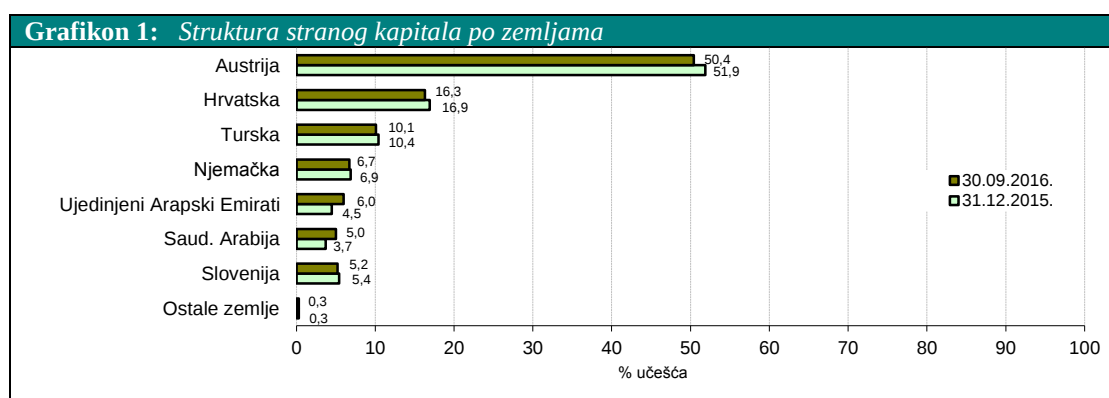
1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 30. 9. 2016., ocijenjena na temelju raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 15 banaka,
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu² 1 banka.

Od 15 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, pet banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

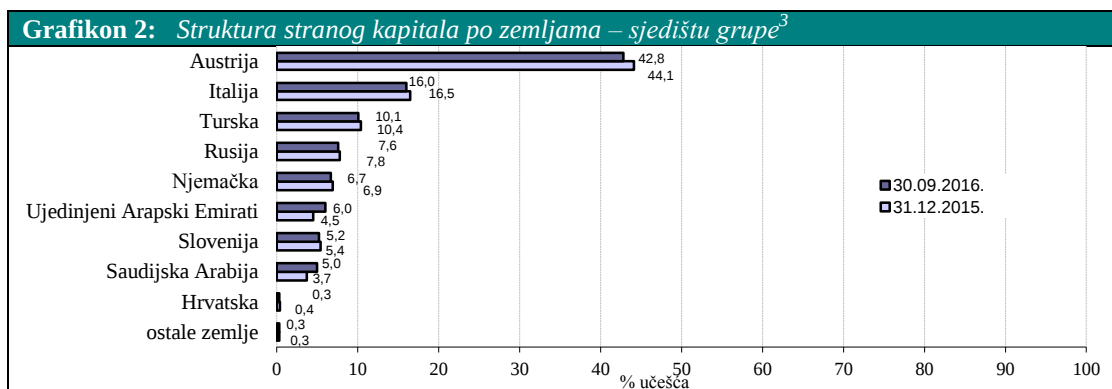
Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 30. 9. 2016. stanje je neznatno primijenjeno u odnosu na kraj 2015. godine: najveći udjel stranog kapitala od 50,4% (-1,5 postotnih bodova) i dalje imaju dioničari iz Austrije, slijedi udjel dioničara iz Hrvatske od 16,3% (-0,6 postotnih bodova), te Turske od 10,1% (-0,3 postotna boda). Ostale zemlje imale su pojedinačni udjel manji od 7%.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (izravno ili neizravno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje je također neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2015. godine: udjel bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 42,8% (-1,3 postotna boda), slijede talijanske banke s udjelom od 16,0% (-0,5 postotnih bodova), udjel kapitala iz Turske iznosi 10,1% (-0,3 postotna boda), te Rusije 7,6% (-0,2 postotna boda). Ostale zemlje su imale pojedinačni udjel manji od 7%.

¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala.

- u 000 KM-

Tablica 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu								
BANKE	31.12.2014.		31.12.2015.⁴		30.9.2016.		INDEKS	
1	2		3		4		5 (3/2)	6 (4/3)
Državne banke	51.929	2%	52.319	2%	52.316	2%	101	100
Privatne banke	2.367.574	98%	2.517.669	98%	2.710.734	98%	108	108
U K U P N O	2.419.503	100%	2.569.988	100%	2.763.050	100%	108	108

U prva tri kvartala 2016. godine ukupan kapital povećan je za 8% ili 193 milijuna KM. Najveći pozitivan utjecaj na kapital imao je tekući finansijski rezultat-dobit od 172 milijuna KM i dokapitalizacija od 83 milijuna KM u dvije Banke (kod jedne uplatom u rezerve), a negativan smanjenje po osnovi prijenosa na obveze za dividendu (iz dobiti za 2015. godinu, kod dvije banke) u iznosu od 62 milijuna KM.

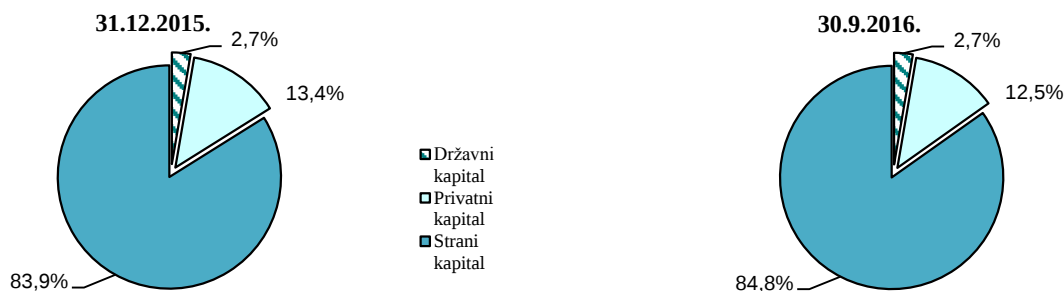
Promatrano kroz udjel državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tablica 2: Struktura vlasništva prema udjelu državnog, privatnog i stranog kapitala								
DIONIČKI KAPITAL	31.12.2014.		31.12.2015.		30.9.2016.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	32.364	2,6	31.647	2,7	31.647	2,7	98	100
Privatni kapital (rezidenti)	162.354	13,2	156.574	13,4	147.964	12,5	96	95
Strani kapital (nerezidenti)	1.038.832	84,2	979.271	83,9	1.007.471	84,8	94	103
U K U P N O	1.233.550	100,0	1.167.492	100,0	1.187.082	100,0	95	102

³ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

⁴ Svi podaci u Informaciji, koji se odnose na 31.12.2015., su iz revidiranih finansijskih izvještaja banaka.

Grafikon 3: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u F BiH sa 30. 9. 2016. je veći za 19,6 milijuna KM u odnosu na 31. 12. 2015. i iznosi 1,2 milijarde KM. Dionički kapital je povećan dokapitalizacijom kod jedne banke u iznosu od 30 milijuna KM, a smanjen nakon statusne promjene pripajanja jedne banke drugoj za 10 milijuna KM zbog omjera zamjene dionica.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankovnom sustavu F BiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 30. 9. 2016. iznosi 2,7% i isti je kao i 31. 12. 2015., promatrano i u relativnim i u apsolutnim pokazateljima.

Udjel privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu od 12,5% je manje za 0,9 postotnih bodova u odnosu na 31. 12. 2015., promatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, udjel je manji za devet milijuna KM neto, nakon trgovanja s nerezidentima i pripajanja jedne banke drugoj.

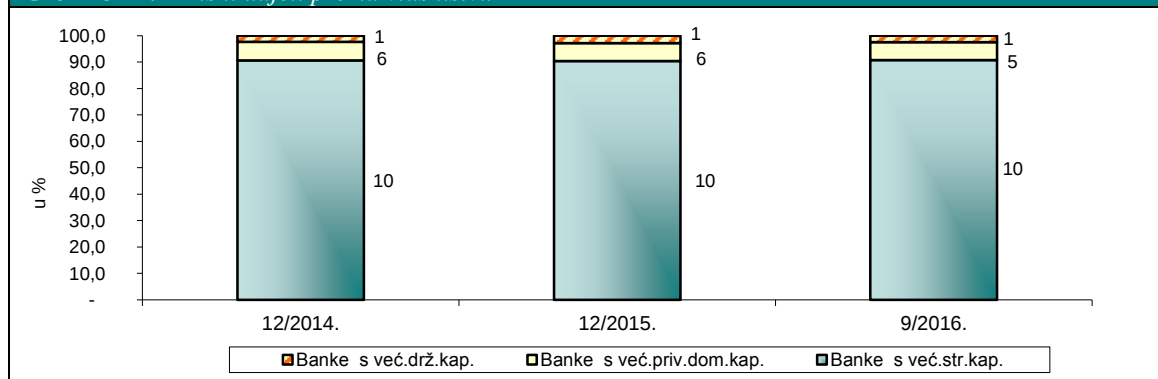
Udjel privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu, promatrano u relativnim pokazateljima (84,8%), je povećan za 0,9 postotnih bodova. U apsolutnim pokazateljima, udjel je povećan za 28 milijuna KM neto, nakon trgovanja s rezidentima i dokapitalizacije u jednoj banci.

Tržišni udjel banaka prema kriteriju vlasništva već dulje razdoblje je skoro nepromijenjen, odnosno s neznatnim promjenama. Sa 30. 9. 2016. udjel banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosio je visokih 90,8%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 6,8%, a jedne banke s većinskim državnim kapitalom 2,4%.

- u % -

Tablica 3: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2014.			31.12.2015.			30.9.2016.		
	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,1	2,3	1	2,0	2,8	1	1,9	2,4
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	6	7,8	7,1	6	7,0	6,8	5	6,5	6,8
Banke s većinskim stranim kapitalom	10	90,1	90,6	10	91,0	90,4	10	91,6	90,8
U K U P N O	17	100,0	100,0	17	100,0	100,0	16	100,0	100,0

Grafikon 4: Tržišni udjeli prema vlasništvu

1.3. Kadrovi

U bankama u F BiH na dan 30. 9. 2016. broj zaposlenih iznosio je 6.680, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim 97%.

Tablica 4: Zaposleni u bankama FBiH

BANK E	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2014.		31.12.2015.		30.9.2016.		3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	202	3%	181	3%	191	3%	90	106
Privatne banke	6.758	97%	6.502	97%	6.489	97%	96	100
U K U P N O	6.960	100%	6.683	100%	6.680	100%	96	100
Broj banaka	17		17		16		100	100

Tablica 5: Kvalifikacijska struktura zaposlenih

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2014.		31.12.2015.		30. 9.2016.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.775	54,2%	3.757	56,2%	3.839	57,5%	99	102
Viša stručna sprema	587	8,5%	551	8,3%	550	8,2%	94	100
Srednja stručna sprema	2.571	36,9%	2.360	35,3%	2.277	34,1%	92	96
Ostali	27	0,4%	15	0,2%	14	0,2%	55	93
U K U P N O	6.960	100,0%	6.683	100,0%	6.680	100,0%	96	100

Na kraju trećeg kvartala 2016. godine broj zaposlenih je ostao skoro isti kao i na kraju 2015. godine.

Neznatne promjene u kvalifikacijskoj strukturi (daljnji rast udjela zaposlenih s visokom spremom na 57,5%) su rezultat smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom za 4% ili 83.

Jedan od pokazatelja koji utječe na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankovnog sustava je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sustava.

Tablica 6: Aktiva po zaposlenom

BANKE	31.12.2014.			31.12.2015.			30.9.2016.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	202	379.330	1.878	181	476.866	2.635	191	421.327	2.206
Privatne	6.758	15.771.200	2.334	6.502	16.684.859	2.566	6.489	17.391.254	2.680
UKUPNO	6.960	16.150.530	2.320	6.683	17.161.725	2.568	6.680	17.812.581	2.667

Na kraju promatranog razdoblja, na razini bankovnog sustava na svakog zaposlenog je dolazilo 2,7 milijuna KM aktive.

Tablica 7: Aktiva po zaposlenom po grupama

Aktiva (000 KM)	31.12.2014.		31.12.2015.		30.9.2016.	
	Broj banaka		Broj banaka		Broj banaka	
do 1.000	1		0		0	
1.000 do 2.000	7		7		6	
2.000 do 3.000	7		8		7	
Preko 3.000	2		2		3	
UKUPNO	17		17		16	

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 1,2 milijuna KM do četiri milijuna KM aktive po zaposlenom. Pet banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 2,8 milijuna KM.

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvješća obavlja se korištenjem izvješća propisanih od strane FBA i izvješća drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilanci stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, s dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i izvanbilančnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na temelju izvješća propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (račun dobiti i gubitka po shemi FBA) i izvješća o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvješća, bazu podataka čine i informacije dobivene na temelju dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvještaji o reviziji financijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankovnog sustava u cjelini.

Sukladno odredbama Zakona o početnoj bilanci stanja banaka, banke s većinskim državnim kapitalom obavezne su izvješćivati FBA na bazi „pune“ bilance stanja raščlanjenog na: pasivnu, neutralnu i aktivnu podbilancu. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankovnog sustava temeljiti na pokazateljima iz aktivne podbilance banaka s većinskim državnim kapitalom⁵.

⁵ Državne banke u “punoj bilanci” iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 30.6.2016. kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 717 milijuna KM.

2.1. Bilanca stanja

Bilančna suma bankarskog sektora na kraju trećeg kvartala 2016. godine iznosila je 17,8 milijardi KM, što je više za 3,8% ili 651 milijun KM nego na kraju 2015. godine. Nakon stagnacije u prvom kvartalu, pozitivna kretanja iz drugog kvartala nastavljena su i u trećem, odnosno blagi rast bilančne sume i ključnih bilančnih kategorija: depozita, ukupnog kapitala i kredita, što je trend prisutan već dulje razdoblje, jer je još uvijek evidentan utjecaj financijske i ekonomske krize, odnosno utjecaj stanja u okruženju u kojem posluju banke u Federaciji BiH, odnosno u BiH.

- 000 KM-

Tablica 8: Bilanca stanja								
O P I S	31.12.2014.		31.12.2015.		30.9.2016.		INDEKS	
	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %		
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A K T I V A (I M O V I N A):								
Novčana sredstva	4.560.234	28,2	4.857.483	28,3	4.831.706	27,1	107	99
Vrijednosni papiri ⁶	801.289	5,0	1.050.206	6,1	1.128.382	6,3	131	107
Plasmani drugim bankama	50.836	0,3	78.420	0,5	128.726	0,7	154	164
Kredit	11.170.277	69,2	11.610.744	67,7	12.127.524	68,1	104	104
Ispravka vrijed.	1.160.481	7,2	1.181.736	6,9	1.173.181	6,6	102	99
Kredit - neto (kredit minus isp.vrijed.)	10.009.796	62,0	10.429.008	60,8	10.954.343	61,5	104	105
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	525.860	3,2	516.894	3,0	532.471	3,0	98	103
Ostala aktiva	202.515	1,3	229.714	1,3	236.953	1,4	113	103
UKUPNA AKTIVA	16.150.530	100,0	17.161.725	100,0	17.812.581	100,0	106	104
P A S I V A:								
OBVEZE								
Depoziti	12.130.746	75,1	13.098.983	76,3	13.607.104	76,4	108	104
Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0
Obveze po uzetim kreditima	1.026.503	6,4	904.050	5,3	832.620	4,7	88	92
Ostale obveze	573.778	3,5	588.704	3,4	609.807	3,4	103	104
KAPITAL								
Kapital	2.419.503	15,0	2.569.988	15,0	2.763.050	15,5	106	108
UKUPNO PASIVA (OBVEZE I KAPITAL)	16.150.530	100,0	17.161.725	100,0	17.812.581	100,0	106	104

- 000 KM-

Tablica 9: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi										
BANKE	31.12.2014.		31.12.2015.		30.9.2016.		INDEKS			
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)				
1	2	3	4	5	6	7	8 (5/3)	9 (7/5)		
Državne	1	379.330	2%	1	476.866	2,8%	1	421.327	2,4%	126
Privatne	16	15.771.200	98%	16	16.684.859	97,2%	15	17.391.254	97,6%	106
UKUPNO	17	16.150.530	100%	17	17.161.725	100%	16	17.812.581	100%	106

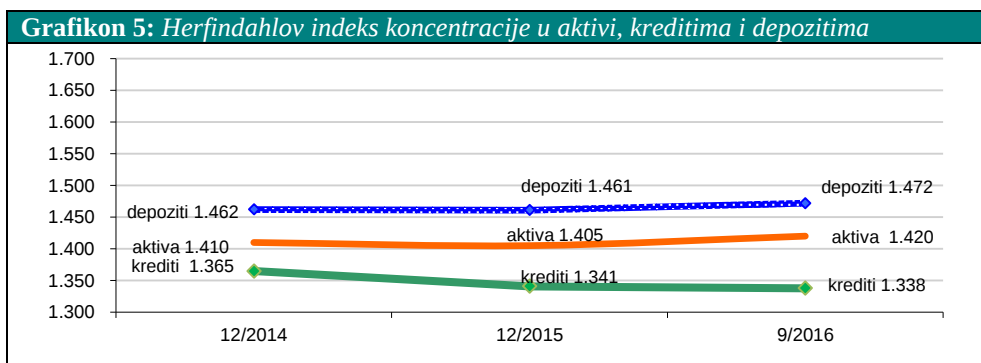
Blagi rast bilančne sume na razini sustava rezultat je niske do umjerene stope rasta kod većine banaka (12 banaka), dok su preostale banke zabilježile pad aktive.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁷.

⁶ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospelja.

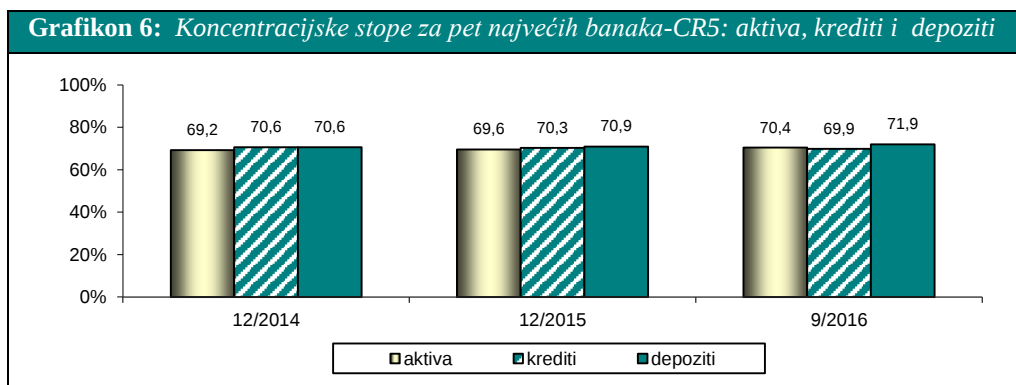
⁷ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbroj kvadrata postotnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih sudionika u sustavu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sustavu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sustavu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

U prvih devet mjeseci 2016. godine Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivima, kreditima i depozitima) je neznatno promijenjen, tako da je sa 30. 9. 2016. e za aktivu iznosio 1.420 (+15), kredite 1.338 (-3) i depozite 1.472 (+11) jedinica, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁸.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankovnom sustavu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa⁹ (dalje CR), koja pokazuje ukupan udjel najvećih institucija u sustavu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivima, kreditima i depozitima. CR5 je, kao i Herfindahlov indeks koncentracije, neznatno promijenjen i za tržišni udjel iznosio je 70,4%, za kredite 69,9% i depozite 71,9%. Već dulje razdoblje vrijednost CR5 ima neznatne, odnosno blage promjene u sve tri kategorije, ali i dalje je evidentna dominacija pet najvećih banaka u sustavu koje „drže“ cca 70% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor može se analizirati i po kriteriju pripadnosti grupama, formiranih prema veličini aktive¹⁰. Promjene u udjelu u odnosu na kraj 2015. godine su neznatne, što je rezultat manjih promjena aktive kod većine banaka, a broj banaka je smanjen za jednu zbog statusne promjene (pripajanja) dvije banke.

U sustavu dominiraju dvije najveće banke (I. grupa s aktivom preko dvije milijarde KM) s udjelom od 47,3%, slijedi udjel II. grupe (tri banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) od 23,0%, a nešto manji udjel od 18,4% ima III. grupa (četiri banke s aktivom između 500 milijuna KM i jedne milijarde KM). Udjel IV. najbrojnije grupe (šest banaka s aktivom između 100 i 500 milijuna KM) iznosi 10,8 %, dok jedna banka u posljednjoj V. grupi (s aktivom manjom od 100 milijuna KM) ima udjel od neznatnih 0,5%.

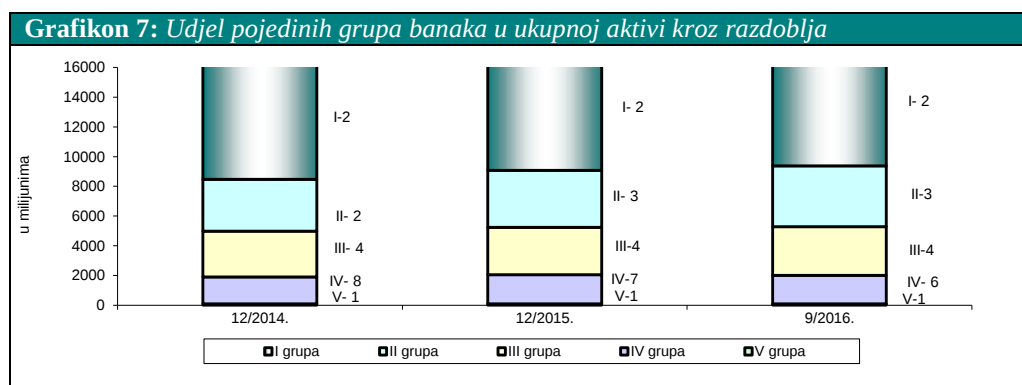
⁸ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

⁹ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

¹⁰ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

U sljedećoj tablici daje se pregled iznosa i udjela pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz razdoblja (iznosi su u milijunima KM).

Tablica 10: Udjel pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz razdoblja									
IZNOS AKTIVE	31.12.2014.			31.12.2015.			30.9.2016.		
	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka
I. Preko 2.000	7.685	47,6	2	8.121	47,3	2	8.432	47,3	2
II. 1000 do 2000	3.488	21,6	3	3.822	22,3	3	4.101	23,0	3
III. 500 do 1000	3.077	19,0	4	3.172	18,5	4	3.268	18,4	4
IV. 100 do 500	1.823	11,3	7	1.963	11,4	7	1.922	10,8	6
V. Ispod 100	78	0,5	1	84	0,5	1	90	0,5	1
UKUPNO	16.151	100,0	17	17.162	100,0	17	17.813	100,0	16

U devet mjeseci 2016. godine, kao i prethodnih godina, bilančna suma ima blagi trend rasta od 3,8% ili 651 milijun KM i sa 30. 9. 2016. iznosila je 17,8 milijardi KM. Depoziti su ostvarili gotovo istu stopu rasta od 3,9% ili 508 milijuna KM, odnosno iznosili su 13,6 milijardi KM, dok je ukupni kapital, nakon umjerenog rasta od 7,5% ili 193 milijuna KM, iznosio 2,8 milijardi KM. Nastavljen je trend smanjenja kreditnih obveza, sa stopom od 7,9% ili 71 milijun KM, odnosno na razinu od 833 milijuna KM.

Novčana sredstava, u iznosu od 4,8 milijardi KM, ostala su na skoro istoj razini kao krajem 2015. godine, što je rezultat neznatnog pada od 0,5% ili 26 milijuna KM.

Višak likvidnosti, zbog stagnacije kreditnih plasmana, dio banaka je kratkoročno plasirao u domaće i strane banke, što donosi dodatni kamatni prihod. Plasmani drugim bankama porasli su za 64% ili 50 milijuna KM i sa 30. 9. 2016. iznosili su 129 milijuna KM.

U promatranom razdoblju 2016. godine ostvaren je kreditni rast od 4,5% ili 517 milijuna KM i sa 30. 9. 2016. krediti su iznosili 12,1 milijardu KM.

Rast ulaganja u vrijednosne papire nastavljen je i u devet mjeseci 2016. godine, sa stopom od 7,4% ili 78 milijuna KM (u 2015. godini rast je iznosio 31,1% ili 249 milijuna KM), što se najvećim dijelom odnosi na vrijednosne papire emitenta Vlada F BiH. Portfelj vrijednosnih papira na kraju promatranog razdoblja iznosio je 1,1 milijardu KM, što je udjel u aktivni od 6,3%.

Portfelj vrijednosnih papira raspoloživ za prodaju (mali dio se odnosi na portfelj za trgovanje) imao je rast od 10,5% ili 93 milijuna KM, iznosio je jednu milijardu KM, dok su vrijednosni papiri koji se drže do dospijeca smanjeni za 8,9% ili 15 milijuna KM, odnosno na 152 milijuna KM. U oba portfelja

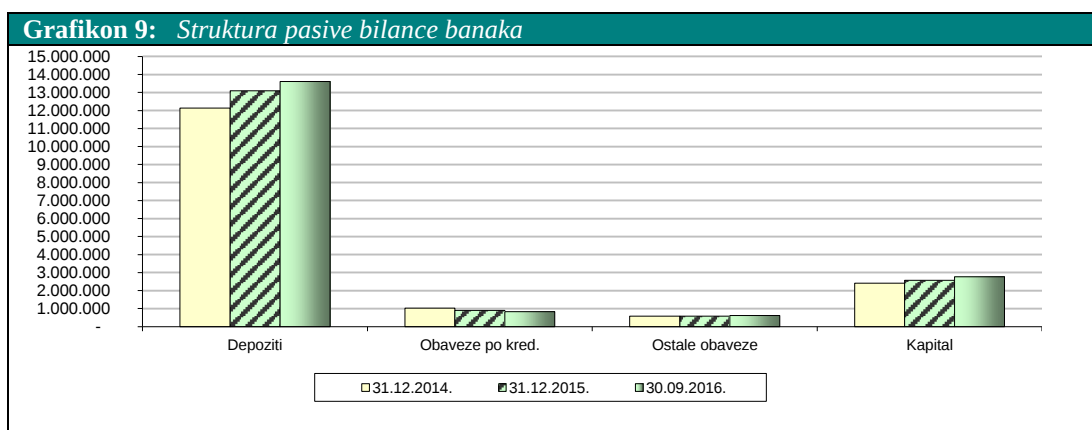
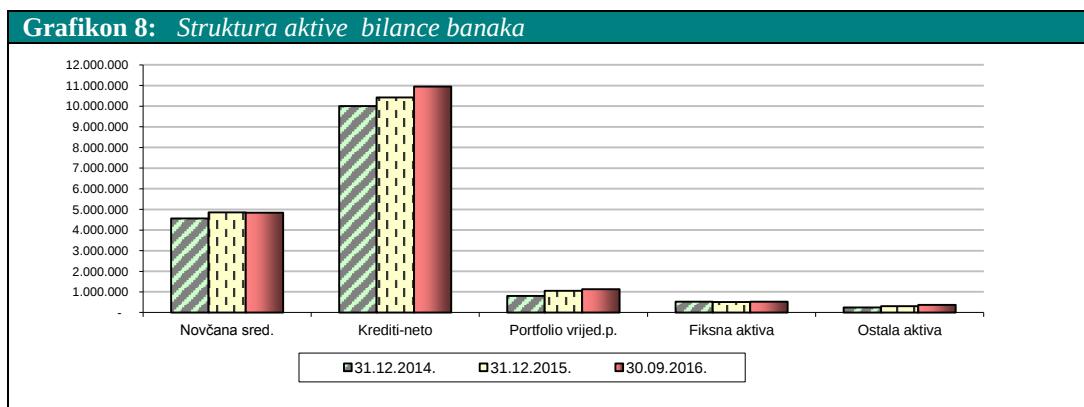
nalaze se i vrijednosni papiri koje je emitirala Federacija BiH¹¹ ukupne vrijednosti 593 milijuna KM, te vrijednosni papiri emitenta Republika Srpska u iznosu od 139 milijuna KM. Također, u portfelju za trgovanje nalaze se i dionice čiji su emitenti domaća poduzeća ukupno u iznosu od dva milijuna KM. Preostali dio portfelja vrijednosnih papira u iznosu od 394 milijuna KM odnosi se najvećim dijelom na obveznice država iz EU, a manjim dijelom na korporativne obveznice, prvenstveno banaka iz EU. Rast ulaganja u vrijednosne papire u tri kvartala 2016. godine posljedica je, prije svega, rasta izloženosti prema Federaciji BiH po osnovi kupovine trezorskih zapisa.

Stanje trezorskih zapisa emitenta Federacija BiH sa 30. 9. 2016. iznosi 110 milijuna KM (31. 12. 2015. godine 100 milijuna KM), odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost je 109,9 milijuna KM.

Pored trezorskih zapisa, u portfeljima vrijednosnih papira banaka nalaze se i tržišne obveznice emitenta Federacija BiH. Stanje nominalne vrijednosti obveznica sa 30. 9. 2016. iznosi 459 milijuna KM (31. 12. 2015. godine 419 milijuna KM). Veći dio trezorskih zapisa i tržišnih obveznica, knjigovodstvene vrijednosti 550 milijuna KM klasificiran je u portfelj raspoloživ za prodaju, a ostatak u iznosu od 20 milijuna KM u portfelj koji se drži do dospeljeka.

Ako se ukupan portfelj vrijednosnih papira (1,1 milijarda K%M) analizira prema izloženosti po zemljama, najveći je udjel od 65,0% BiH (na kraju 2015. godine 63,6%), kao rezultat rasta od 10% ili 66 milijuna KM, odnosno na razinu od 734 milijuna KM na kraju trećeg kvartala 2016. godine, zatim slijede Rumunjska s udjelom od 8,9%, Austrija 7,4%, Belgija 3,0% itd.

U sljedećim grafikonima dana je struktura najznačajnijih pozicija bilance banaka.

¹¹ Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Federacija BiH.

U strukturi pasive bilance banaka depoziti, s iznosom od 13,6 milijardi KM i udjelom od 76,4%, i dalje su dominantan izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Dugogodišnji trend pada kreditnih obveza nastavljen je i u prvih devet mjeseci 2016. godine, što je rezultiralo padom udjela na 4,7% (-0,6 postotnih bodova). Rast kapitala nastavljen je i u 2016. godini, sa 30. 9. 2016. kapital je iznosio 2,8 milijardi KM, s udjelom od 15,5% (+0,5 postotnih bodova).

Kod dvije ključne stavke u strukturi aktive: kredita i novčanih sredstava, zabilježene su manje promjene, odnosno povećanje udjela kredita sa 67,7% na 68,1%, dok je udjel novčanih sredstava smanjen sa 28,3% na 27,1%.

- u 000 KM-

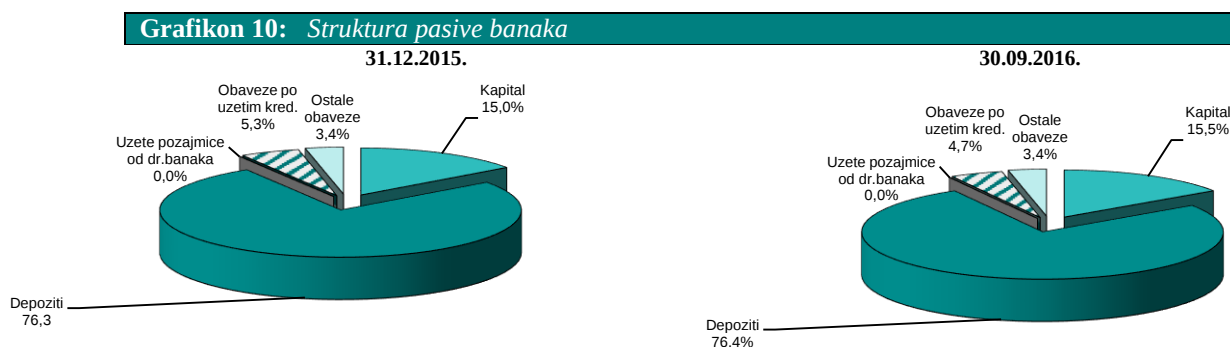
Tablica 11: Novčana sredstva banaka								
NOVČANA SREDSTVA	31.12.2014.		31.12.2015.		30.9.2016.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	456.750	10,0	581.152	12,0	701.558	14,5	127	121
RR kod CB BiH	2.854.559	62,6	3.181.721	65,5	3.218.964	66,6	111	101
Računi kod depoz.inst.u BiH	22.759	0,5	2.100	0,0	10.544	0,2	9	502
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.225.850	26,9	1.092.273	22,5	900.503	18,7	89	82
Novč. sred. u procesu naplate	316	0,0	237	0,0	137	0,0	75	58
UKUPNO	4.560.234	100,0	4.857.483	100,0	4.831.706	100,0	107	99

Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u prva tri kvartala 2016. godine povećana su za 1% ili 37 milijuna KM i sa 30. 9. 2016. iznosila su 3,2 milijarde KM ili 66,6% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2015. godine 65,5%). Kontinuirani pad sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inozemstvu nastavljen je i u 2016. godini, smanjena su za 18% ili 192 milijuna KM i iznosila su 0,9 milijardi KM ili 18,7% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2015. godine 22,5%). Banke su u trezoru i blagajnama, nakon rasta od 21% ili 120 milijuna KM, sa 30. 9. 2016. imale gotovog novca u iznosu od 702 milijuna KM, što je 14,5% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su utjecaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: udjel domaće valute u promatranom razdoblju povećan je sa 73,1% na 77,8%, a za istu promjenu je smanjen udjel sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obveze

Struktura pasive (obveze i kapital) u bilanci stanja banaka sa 30. 9. 2016. daje se u sljedećem grafikonu:

U prvih devet mjeseci 2016. godine udjel depozita (76,4%), kao najznačajnijeg izvora financiranja banaka, je ostao skoro isto (+0,1 postotni bod), dok je kontinuirani trend smanjenja udjela kreditnih obveza, drugog po visini izvora, nastavljen i u 2016. godini (za 0,6 postotnih bodova, odnosno na 4,7%).

Depoziti su 30. 9. 2016. iznosili 13,6 milijardi KM, te su i dalje najveći izvor financiranja banaka u Federaciji BiH.

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 0,8 milijardi KM i udjelom od 4,7%, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednjih nekoliko godina, zbog utjecaja finansijske i ekonomske krize, kao i smanjenja kreditne aktivnosti, banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza ovi izvori su smanjeni za cca 60% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM), a u prvih devet mjeseci smanjeni su za 7,9% ili 71 milijun KM (u 2015. godini pad je iznosio 11,9% ili 122 milijuna KM). Ako se kreditnim obvezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 112 milijuna KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju udjel od 5,3%.

Banke su sa 30. 9. 2016. imale najveće obveze prema sljedećim kreditorima (šest od ukupno 25), na koje se odnosi 81% ukupnih kreditnih obveza: TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), European Investment Bank (EIB), Svjetska banka - World Bank, UniCredit Bank Austria AG, European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) i European fund for Southeast Europe (EFSE).

Kapital je na kraju trećeg kvartala 2016. godine iznosio 2,8 milijardi KM, s ostvarenim rastom od 7,5% ili 193 milijuna KM u odnosu na kraj 2015. godine, kao rezultat povećanja iz osnove finansijskog rezultata (dobit) u prvih devet mjeseci 2016. godine (172 milijuna KM), dokapitalizacije (dvije banke, 83 milijuna KM) i smanjenja zbog prijenosa na obveze za dividendu iz dobiti ostvarene u 2015. godini (dvije banke, 62 milijuna KM).

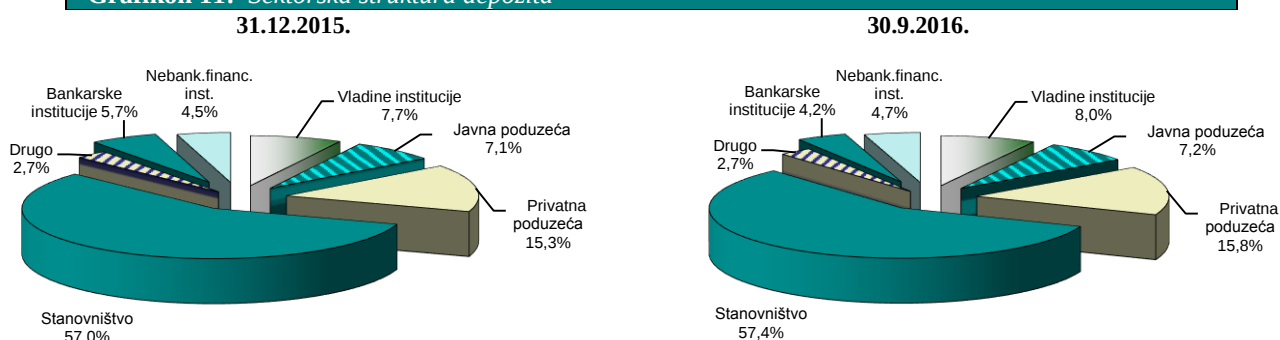
Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju promatranog razdoblja samo se 5,9% odnosi na depozite prikupljene u organizacijskim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

Tablica 12: Sektorska struktura depozita¹²

SEKTORI	31.12.2014.		31.12.2015.		30.9.2016.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	795.985	6,6	1.002.438	7,7	1.087.223	8,0	126	108
Javna poduzeća	883.463	7,3	927.692	7,1	984.614	7,2	105	106
Privatna poduzeća i druš.	1.821.094	15,0	2.008.364	15,3	2.146.794	15,8	110	107
Bankarske institucije	886.007	7,3	752.217	5,7	576.459	4,2	85	77
Nebankarske financ.instit.	517.110	4,2	583.387	4,5	636.874	4,7	113	109
Građani	6.863.296	56,6	7.465.252	57,0	7.814.293	57,4	109	105
Ostalo	363.791	3,0	359.633	2,7	360.847	2,7	99	100
UKUPNO	12.130.746	100,0	13.098.983	100,0	13.607.104	100,0	108	104

Grafikon 11: Sektorska struktura depozita

Blagi rast depozita od 3,9% ili 508 milijuna KM, odnosno na razinu od 13,6 milijarde KM u prva tri kvartala 2016. godine, rezultirao je manjim promjenama u sektorskoj strukturi, i to zbog rasta depozita svih sektora, osim depozita bankarskih institucija, koji i dalje imaju trend pada.

Kontinuirani rast depozita stanovništva nastavljen je i u 2016. godini, sa stopom od 5% ili 349 milijuna KM i sa 30. 9. 2016. iznosili su 7,8 milijardi KM, dok je udjel povećan sa 57% na 57,4%, tako da su depoziti ovog sektora i dalje najveći izvor financiranja banaka. Analitički podaci po bankama pokazuju da je udjel u rasponu od 13% do 83%, kod 14 od 16 banaka udjel depozita ovog sektora je najveći, a u osam banaka je veći od 50%.

Drugi sektorski izvor po visini i udjelu su depoziti privatnih poduzeća. Nakon blagog pada od 2% u prvih šest mjeseci 2016. godine, u trećem kvartalu zabilježen je rast od 9%, što kumulativno za devet mjeseci rezultira stopom rasta od 7% ili 138 milijuna KM i udjelom od 15,8% (+0,5 postotnih bodova), te su sa 30. 9. 2016. iznosili 2,1 milijardu KM.

Depoziti vladinih institucija, nakon rasta od 8% ili 85 milijuna KM, na kraju trećeg kvartala 2016. godine iznosili su 1,1 milijardu KM, što je udjel od 8%.

Depoziti javnih poduzeća ostvarili su rast od 6% ili 57 milijuna KM, iznosili su jednu milijardu KM, što je udjel od 7,2 %.

Treba istaknuti da je trend dugogodišnjeg pada depozita bankarskih institucija, pod utjecajem krize, smanjenog opsega kreditiranja i viška likvidnosti, nastavljen i u 2016. godini. Depoziti ovog sektora smanjeni su od kraja 2009. godine do 31. 12. 2015. za cca 65% ili 1,4 milijarde KM. Negativna kretanja u razini sredstava ovog sektora u prethodnim godinama najvećim dijelom su rezultat smanjenja zaduženosti, odnosno povrata sredstava grupacijama u čijem su vlasništvu banke u F BiH.

U prvih devet mjeseci 2016. godine depoziti navedenog sektora smanjeni su za 23% ili 176 milijuna KM, odnosno na 576 milijuna KM, a udjel sa 5,7% na 4,2%, što je najvećim dijelom rezultat povlačenja depozita koje su neke banke dobile od bankarskih grupacija krajem 2015. godine, a isti su povučeni odmah početkom 2016. godine. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inozemstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija, s napomenom da se ročnost značajno promijenila u korist kratkoročnih depozita, koji su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih ograničenja i/ili poboljšanja određenih pokazatelja (strukturnih bilančnih, rasta određenih kategorija, npr. aktive, depozita, zatim pokazatelja likvidnosti i sl.). Na prethodno navedeno upućuje i podatak da 118 milijuna KM ili 27% oročenih depozita iz grupacije ima dospjeće do kraja 2016. godine, dok u 2017. godini dospijeva 63 milijuna KM ili 14%, a u 2018. godini 134 milijuna KM ili 30%. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obveza, već dulje razdoblje jedan broj banaka ima problem održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju kontinuirano raditi na osiguranju kvalitetnijih izvora po ročnosti, kako bi se intenzivirao rast kreditnih plasmana.

Treba istaknuti da se 80% ili 464 milijuna KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Financijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u F BiH, s napomenom da je ipak koncentrirana u tri velike banke (86%). Na ovaj način u ranijem razdoblju banke u većinskom stranom vlasništvu imale su financijsku podršku i osiguran priljev novih sredstava za financiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obveze i subordinirani dugovi, financijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod 11 banaka), sa 30. 9. 2016. iznosi 808 milijuna KM ili 4,5% ukupne pasive bankarskog sektora, što je manje nego na kraju 2015. godine (932 milijuna KM ili 5,4% pasive). U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju udjel od 3,4% (na kraju 2015. godine 4,5%), a u ukupnim kreditnim obvezama 29,2% su

kreditne obveze prema grupaciji (udjel je veći za tri postotna boda). U prva tri kvartala 2016. godine ova sredstva su smanjena za 13,3% ili 124 milijuna KM, najvećim dijelom po osnovi redovnih dospjeća (depoziti su smanjeni za 22% ili 131 milijun KM, kreditne obveze su veće za 2,8% ili sedam milijuna KM, dok su subordinirani krediti ostali na istoj razini od 100 milijuna KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u F BiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, već nekoliko godina prisutan je trend smanjenja izloženosti prema grupaciji, kako u depozitnim izvorima, tako i u kreditnim, najvećim dijelom po osnovi redovnih plaćanja dospjelih obveza. Evidentno je da je finansijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast u narednom razdoblju u F BiH morati više financirati iz rasta domaćih izvora. Posebno treba istaknuti da su depozitna sredstva koje neke banke dobiju od matičnih grupacija, u posljednje dvije godine najvećim dijelom kratkoročnog dospjeća (najčešće jedan do dva mjeseca) i uglavnom su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih limita, te zato ne predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročno financiranje.

Od ostalih sektora, s niskim udjelom u ukupnim depozitima, treba istaknuti da je rast depozita nebankarskih finansijskih institucija nastavljen i u 2016. godini, stopa je iznosila 9% ili 53 milijuna KM, udjel je povećan sa 4,5% na 4,7%, tako da su depoziti ovog sektora u iznosu od 637 milijuna KM po visini i udjelu na petom mjestu i prvi put su veći od depozita bankarskih institucija (576 milijuna KM, udjel 4,2%).

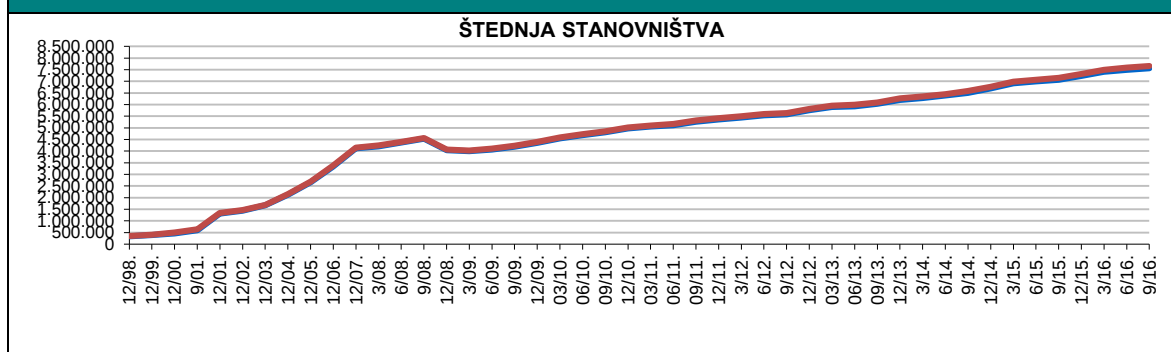
Valutna struktura depozita sa 30. 9. 2016. blago je promijenjena: depoziti u domaćoj valuti, nakon umjerenog rasta od 8,5% ili 592 milijuna KM, povećali su udjel na 55,5% (+2,4 postotna boda) i iznosili su 7,6 milijardi KM, a depoziti u stranoj valuti (s dominantnim udjelom EURO), nakon pada od 1,4% ili 84 milijuna KM, iznosili su 6,1 milijardu KM, što je udjel od 44,5%.

Struktura depozita prema porijeklu deponenata na kraju trećeg kvartala 2016. godine je također neznatno promijenjena: sredstva rezidenata u iznosu od 12,7 milijardi KM imala su udjel 93,6% (+1,6 postotnih bodova), a depoziti nerezidenata iznosili su 0,9 milijardi KM, što je 6,4% ukupnih depozita. Rast udjela depozita rezidenata, s jedne strane, rezultat je njihovog nominalnog rasta od 5,7% ili 684 milijuna KM, a s druge strane, pada depozita nerezidenata za 16,9% ili 176 milijuna KM. Depoziti nerezidenata u posljednjih nekoliko godina imaju kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata.

Dugogodišnji trend rasta štednih depozita, kao najznačajnijeg segmenta depozitnog i finansijskog potencijala banaka, nastavljen je i u prva tri kvartala 2016. godine, sa stopom od 4,6% ili 331 milijun KM i sa 30. 9. 2016. iznosili su 7,6 milijardi KM.

Tablica 13: Nova štednja stanovništva po razdobljima					
BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEKS	
	31.12.2014.	31.12.2015.	30.9.2016.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	73.072	78.771	85.092	108	108
Privatne	6.618.891	7.156.178	7.480.757	108	105
UKUPNO	6.691.963	7.234.949	7.565.849	108	105

Grafikon 12: Nova štednja stanovništva po periodima

U dvije najveće banke nalazi se 57% štednje, dok šest banaka ima pojedinačan udjel manji od 2%, što iznosi 6,6% ukupne štednje u sustavu.

Od ukupnog iznosa štednje 42% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 58% u stranoj.

Tablica 14: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)				INDEKS		
	31.12.2014.		31.12.2015.		30.9.2016.	3/2	4/3
1	2		3		4	5	6
Kratkoročni štedni depoziti	3.129.098	46,8%	3.537.982	48,9%	3.792.841	50,1%	113
Dugoročni štedni depoziti	3.562.865	53,2%	3.696.967	51,1%	3.773.008	49,9%	104
UKUPNO	6.691.963	100,0%	7.234.949	100,0%	7.565.849	100,0%	108

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2015. godine blago je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 7% ili 255 milijuna KM i dugoročnih za 2% ili 76 milijuna KM, što je rezultiralo padom udjela dugoročnih depozita sa 51,1% na 49,9%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankovnog sustava za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sustava osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno financijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankovnog sustava u BiH, nakon izbijanja financijske krize došlo je do povećanja iznosa osiguranog depozita, a posljednjom odlukom Upravnog odbora Agencije za osiguranje depozita BiH iz dvanaestog mjeseca 2013. godine limit osiguranog depozita povećan je sa 35.000 KM na 50.000 KM, sa primjenom počevši od 1.1.2014. Sve poduzete aktivnosti usmjerene su na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankovni i ukupni ekonomski sustav F BiH i BiH.

Sa 30. 9. 2016. ukupno 15 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licenciju Agencije za osiguranje depozita u BiH).

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹³ banaka u F BiH na dan 30. 9. 2016. iznosio je 2,4 milijarde KM.

Treba istaknuti kako je FBA, u cilju usklađivanja s međunarodnim standardima regulatornog kapitala, sredinom 2014. godine donijela novu Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom

¹³ Regulatorni kapital definiran čl. 7, 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH”, broj: 46/14).

banaka i kapitalnoj zaštiti (dalje: Odluka), što predstavlja inovirani koncept kapitala, u kojem su ranije propisani i primjenjivani minimalni standardi u upravljanju kapitalom dopunjeni dodatnim mjerama za jačanje i očuvanje kapitala. Nove i izmijenjene odredbe imale su utjecaj na formu i sadržaj regulatornih izvješća u segmentu kapitala, s obvezom primjene od 30. 9. 2014.

-u 000 KM-

Tablica 15: Regulatorni kapital							
O P I S	31.12.2014.		31.12.2015.		30.9.2016.		INDEKS
1	2		3		4		5 (3/2) 6 (4/3)
1.a.Temeljni kapital prije umanjjenja	1.991.385		2.010.634		2.223.921		101 111
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.230.459		1.164.402		1.186.873		95 102
1.2. Iznos emisioh ažia	136.485		132.667		132.667		97 100
1.3.Rezerve i zadržana dobit	624.441		713.565		904.381		114 127
1.b.Odbitne stavke	219.589		183.755		207.191		84 113
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	122.705		28.371		119.789		23 422
1.2. Gubitak iz tekuće godine	50.868		102.108		40.752		201 40
1.3. Trezorske dionice	81		102		599		126 587
1.4.. Iznos nematerijalne imovine	41.873		49.837		43.594		119 87
1.5. Odložena porezna sredstva	2.780		1.641		1.441		59 88
1.6.Negativne revalorizacijske rezerve	1.282		1.696		1.016		132 60
1. Temeljni kapital (1a-1b)	1.771.796	81%	1.826.879	85%	2.016.730	86%	103 110
2. Dopunski kapital	412.922	19%	330.784	15%	336.526	14%	80 102
2.1. Dion. kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.091		3.090		209		100 7
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	229.895		208.619		217.765		91 104
2.3. Pozitivne revalorizacijske rezerve	23.703		9.735		12.110		41 124
2.4. Iznos revidirane tekuće dobiti	N/a		N/a		N/a		N/a N/a
2.5. Iznos subordiniranih dugova	154.814		107.918		105.020		70 97
2.5. Hibridne stavke i ostali instrumenti	1.419		1.422		1.422		100 100
3. Kapital (1 + 2)	2.184.718	100%	2.157.663	100%	2.353.256	100%	99 109
4. Odbitne stavke od kapitala	203.077		206.321		204.446		102 99
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih osoba koji prelazi 5% tem.kap.	1.678		1.007		0		60 N/a
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu	199.890		204.559		203.689		102 100
4.3. Ostale odbitne stavke	1.509		755		757		50 100
5. Neto kapital (3- 4)	1.981.641		1.951.342		2.148.810		98 110

U tri kvartala 2016. godine kapital¹⁴ je povećan za 9% ili 196 milijuna KM u odnosu na kraj 2015. godine, s neznatnom promjenom u strukturi (temeljni 86% i dopunski kapital 14%). Temeljni kapital je povećan za 10% ili 190 milijuna KM, a dopunski za 2% ili šest milijuna KM.

Rast temeljnog kapitala je najvećim dijelom po osnovi uključivanja (prijenosa iz dopuskog u temeljni kapital) ostvarene dobiti za 2015. godinu. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit (15 banaka) u iznosu od 220 milijuna KM, raspoređena je na sljedeći način: 63% ili 138 milijuna KM u temeljni kapital (zadržanu dobit i rezerve), dvije banke su donijele odluku o isplati dividende (ukupno 62 milijuna KM), dok je jedna banka dio ostvarene dobiti od 20 milijuna KM rasporedila u zadržanu dobit, ali ista nije stavka temeljnog kapitala. Na povećanje temeljnog kapitala utjecala je i dokapitalizacija dvije banke u iznosu od 83 milijuna KM. Istodobno, statusna promjena integracije (pripajanja) dvije manje banke je imala negativan efekt na temeljni kapital od cca tri milijuna KM, dok je jedna banka konverzijom prioritetnih kumulativnih dionica (stavka dopuskog kapitala) u obične dionice i smanjenjem negativnih revalorizacijskih rezervi (prijenos u troškove) ojačala temeljni kapital, čiji je efekt povećanje od četiri milijuna KM.

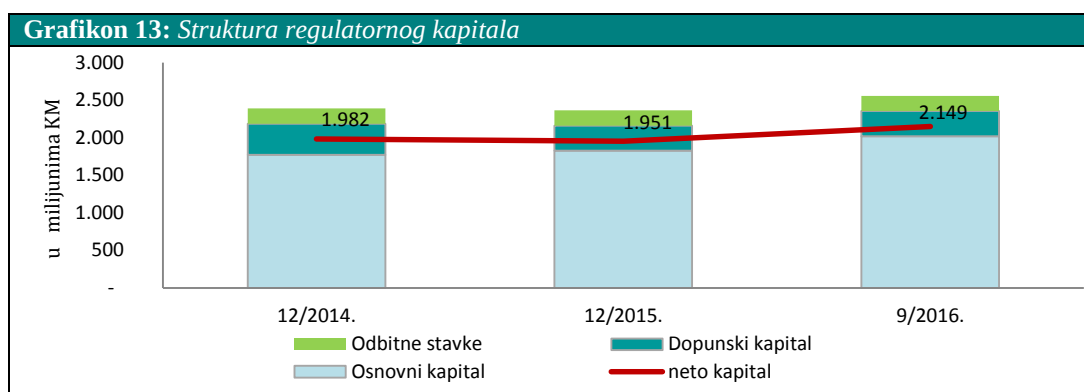
Odbitne stavke (koje umanjuju temeljni kapital) su povećane za 12% ili 23 milijuna KM, najviše kao rezultat povećanja tekućeg gubitka od 41 milijun KM i djelomičnog smanjenja nepokrivenih gubitaka u iznosu od 10 milijuna KM.

¹⁴ Izvor podataka je kvartalno Izvješće o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tablica A).

Dopunski kapital je povećan za neznatnih 2% ili šest milijuna KM, što je neto efekt, s jedne strane, povećanja općih rezervi za kreditne gubitke (ORKG) i pozitivnih revalorizacijskih rezervi, a s druge strane, smanjenja po osnovi konverzije prioritetnih kumulativnih dionica u obične dionice i subordiniranih dugova po osnovi amortizacije.

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilančnim i izvanbilančnim stavkama i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 30. 9. 2016. iznosila 204 milijuna KM, što je skoro ista razina kao i na kraju 2015. godine (u 2015. godini ova stavka je povećana za 2% ili pet milijuna KM).

U narednom grafikonu je dana struktura regulatornog kapitala.

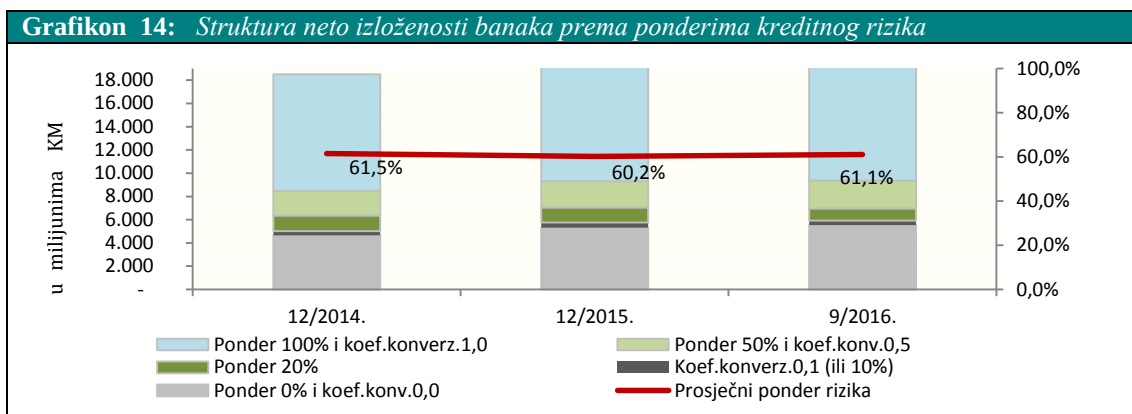
Neto kapital je, kao rezultat navedenih promjena, povećan za 10% ili 197 milijuna KM i sa 30. 9. 2016. iznosio je 2,1 milijardu KM.

Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sustava, ovisi, s jedne strane, o razini neto kapitala, a s druge, o ukupnom riziku aktive (rizik aktive bilance i izvanbilance i ponderiranog operativnog rizika).

U narednoj tablici daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za izvanbilančne stavke.

-u 000 KM-

Tablica 16: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika					
O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	30.9.2016.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	18.518.813	19.799.548	20.372.662	107	103
1 Aktiva bilance stanja	15.627.474	16.635.188	17.291.488	106	104
2. Izvanbilančne pozicije	2.891.339	3.164.360	3.081.174	109	97
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	4.598.235	5.255.223	5.487.461	114	104
Ponder 20%	1.361.199	1.279.029	1.066.016	94	83
Ponder 50%	54.096	52.241	120.587	97	231
Ponder 100%	9.613.944	10.048.695	10.617.424	105	106
Koef. konverzije 0,0	52.453	51.199	49.078	98	96
Koef. konverzije 0,1	356.611	456.896	371.525	128	81
Koef. konverzije 0,5	2.073.404	2.227.852	2.269.154	107	102
Koef. konverzije 1,0	408.871	428.413	391.417	105	91
RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	11.394.469	11.918.650	12.454.066	105	104
Prosječni ponder rizika	61,5%	60,2%	61,1%	98	102

Ukupna neto izloženost banaka (prije primjene pondera) u promatranom razdoblju 2016. godine je neznatno povećana (3%). Rizik aktive bilance i izvanbilance (nakon primjene pondera) sa 30. 9. 2016. iznosio je 12,5 milijardi KM, sa stopom rasta od 4%, na što je najviše utjecao rast stavki koje se ponderiraju sa 100% (najvećim dijelom odnosi se na rast kreditnog portfelja). Kao rezultat navedenog, prosječni ponder rizika je povećan sa 60,2% na 61,1%.

Isti smjer kretanja imao je ponderirani operativni rizik (POR), koji je blago povećan (2%) i sa 30. 9. 2016. iznosio je jednu milijardu KM. Sve to je rezultiralo povećanjem iznosa ukupnog rizika aktive za 4% ili 560 milijuna KM, odnosno na razinu od 13,5 milijardi KM.

Sa 30. 9. 2016. udjel rizika aktive bilance i izvanbilance (izloženost kreditnom riziku) iznosio je 93%, a po osnovi operativnog rizika 7%.

Stopa kapitaliziranosti banaka, izražena kao odnos kapitala i aktive, sa 30. 9. 2016. iznosila je 12,4%, što je za 0,7 postotnih bodova više nego na kraju 2015. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁵ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ukupnog rizika aktive. Ovaj koeficijent je na razini bankarskog sektora sa 30. 9. 2016. iznosio 16,0%, što je za 0,9 postotnih bodova više u odnosu na kraj 2015. godine, kao rezultat rasta neto kapitala od 10%, i pored negativnog utjecaja primjene određenih odredbi nove Odluke počevši sa 31. 12. 2015.

Također, pokazatelj snage i kvaliteta kapitala je odnos temeljnog kapitala (Tier I) i ukupnog rizika aktive, koji je sa 30. 9. 2016. na razini bankarskog sektora iznosio 15,0%. Bitna odredba nove Odluke je i obveza banaka da dio temeljnog kapitala koji je iznad 8% (primjena od 31. 12. 2015.) iznosa ukupnog rizika aktive, namijene za pokriće rizika koji se odnose na preventivnu zaštitu od potencijalnih gubitaka u vrijeme krize, odnosno stresnih situacija, kroz zaštitni sloj za očuvanje kapitala, koji je ovom Odlukom propisan u iznosu od 2,5% od iznosa ukupnog rizika aktive. Uvedena su i druga dva zaštitna sloja - protuciklični zaštitni sloj i zaštitni sloj za sistemski rizik, koje bi FBA u slučaju potrebe utvrdila posebnom odlukom.

Banke su također, prema novoj Odluci, dužne osigurati i održavati stopu finansijske poluge kao dodatnu sigurnosnu i jednostavnu kapitalnu zaštitu, najmanje u iznosu od 6%, počevši sa stanjem na dan 31. 12. 2015. Stopa finansijske poluge na razini bankarskog sektora na dan 30. 9. 2016. iznosila je 9,8%.

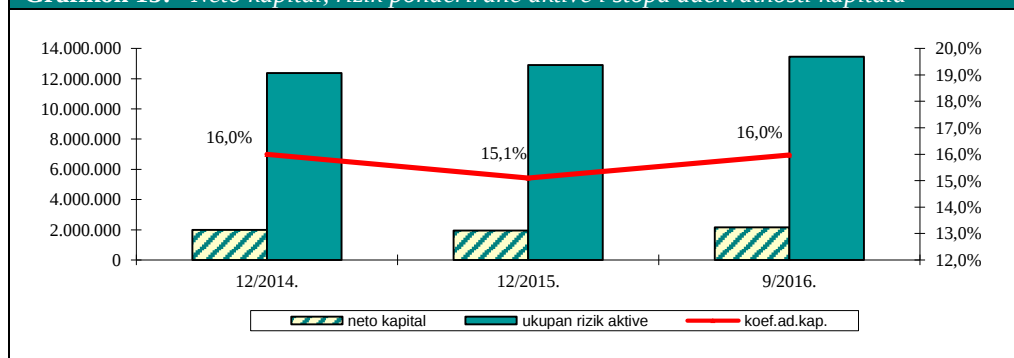
Iako je poslovanje bankarskog sektora posljednjih nekoliko godina pod jakim utjecajem ekonomske krize, adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 16% do 2015. godine,

¹⁵ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

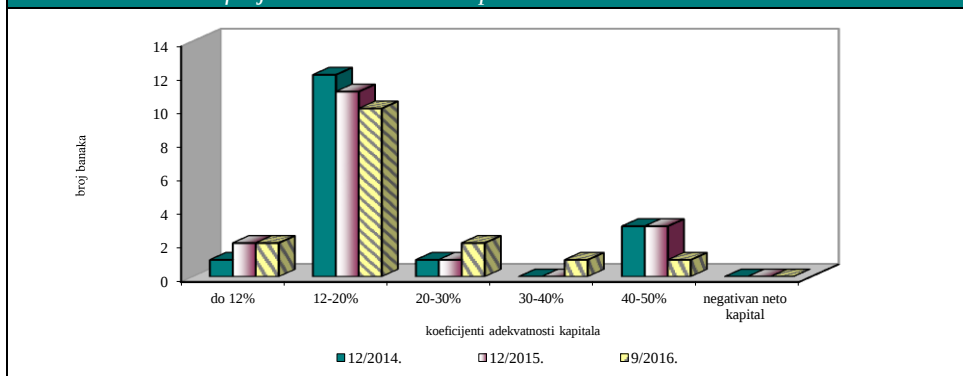
kada je, zbog navedenih razloga, smanjena na 15,1%, da bi u 2016. godini ponovo došlo do blagog rasta i sa 30. 9. 2016. iznosi 16,0%, što je još uvijek zadovoljavajuća kapitaliziranost na razini sustava. Razlog tome je, s jedne strane, skroman kreditni rast i pad ukupnog rizika aktive u prethodnim godinama (do 2013. godine, a nakon toga bilježi se postepeni rast), a s druge strane, banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu. Također je nekoliko banaka dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo razinu kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za nekvalitetne plasmane i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom razdoblju značajno utjecati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka. To se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2008. godine neto nekvalitetna aktiva je iznosila 197 milijuna KM, a koeficijent (u odnosu na temeljni kapital) 13,2%, na kraju 2013. godine iznosila je 474 milijuna KM, što je 25,5% temeljnog kapitala, dok je u 2014. godini neto nekvalitetna aktiva smanjena na iznos od 431 milijun KM, a koeficijent na 24,3% (to je rezultat smanjenja po osnovi prodaje dijela loših kredita u jednoj banci, ali i rasta rezervi za kreditne gubitke, odnosno veće pokrivenosti loših plasmana). U 2015. godini neto nekvalitetna aktiva je imala daljnji trend smanjenja (najviše po osnovi značajnog otpisa kod jedne banke) i iznosila je 399 milijuna KM, a koeficijent 21,9%. U 2016. godini nastavljen je trend pada, neto nekvalitetna aktiva sa 30. 9. 2016. iznosila je 360 milijuna KM, a koeficijent 17,8%, što je i dalje visok nivo i pokazatelj. Također, prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

-000 KM-

Tablica 17: Neto kapital, ukupni ponderirani rizici i stopa adekvatnosti kapitala					
O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	30.9.2016.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	1.981.641	1.951.342	2.148.810	98	110
2. RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	11.394.469	11.918.650	12.454.066	105	104
3. POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	982.250	976.734	1.001.009	99	102
4. UKUPAN RIZIK AKTIVE (2+3)	12.376.719	12.895.384	13.455.075	104	104
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	16,0%	15,1%	16,0%	94	106

Grafikon 15: Neto kapital, rizik ponderirane aktive i stopa adekvatnosti kapitala

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava sa 30. 9. 2016. od 16,0% je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava za postojeću razinu izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Grafikon 16: Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka

Od ukupno 16 banaka u F BiH sa 30. 9. 2016., 14 banaka je imalo koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a kod dvije banke bio je ispod zakonskog minimuma, s napomenom da je za jednu banku proces statusne promjene (pripajanje drugoj banci) završen sa 30. 9. 2016. Prema analitičkim podacima šest banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2015. godine, dok je kod deset banaka bolja.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 2 banke imaju stopu ispod 12%,
- 5 banaka ima stopu između 13,5% i 14,8%,
- 4 banke imaju stopu između 15,3% i 17,4%,
- 3 banke imaju stopu između 18,8% i 22,4%,
- 2 banke imaju adekvatnost između 39,4% i 41,1%.

FBA je, obavljajući nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sustava u cjelini, nalogala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju, prije svega kreditnom riziku, kao najznačajnijem riziku kojem su banke izložene u poslovanju.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sustavu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sustavu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i utjecaja svjetske finansijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. Također, u fokusu su i problematične banke čije je ukupno poslovanje pod pojačanim nadzorom i u kojima je nužno jačanje kapitalne osnove, kao osnovnog preduvjeta za sanaciju ovih banaka i izlaska iz zone nesigurnog i nesolidnog poslovanja. Pod posebnim je nadzorom i kapital banaka koje imaju negativne trendove u kvaliteti aktive, što se negativno odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za daljnje slabljenje kapitalne osnove. U uvjetima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvalitete kreditnog portfelja kroz rast nenaplativih potraživanja, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na razinu koja bi ugrozila ne samo poslovanje banaka, nego i utjecala na stabilnost ukupnog bankovnog sustava.

2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka

utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvalitete njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilance i izvanbilančnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, počevši od 31. 12. 2011. banke izrađuju i prezentiraju financijske izvještaje sukladno Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI), pri čemu se za priznavanje i mjerenje financijske imovine i obveza primjenjuje MRS 39 - Financijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezerviranja, potencijalne obveze i potencijalna sredstva. Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati rezerve za kreditne gubitke (RKG) u skladu s kriterijima iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke po izvanbilančnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

-u 000 KM-

Tablica18: Aktiva (bilanca i izvanbilanca), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u					
O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	30.9.2016.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Rizična aktiva ¹⁶	14.119.056	14.850.813	15.475.203	105	104
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.551.075	1.507.523	1.503.548	97	100
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za izvanbilančne stavke	1.253.270	1.269.548	1.269.910	101	100
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	447.920	408.247	407.997	91	100
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	315.734	315.734	315.734	100	100
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procijenjene gub.	199.889	204.558	203.689	102	100
7. Nerizične stavke	6.217.740	6.797.824	6.732.575	109	99
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	20.336.796	21.648.637	22.207.778	106	103

Ukupna aktiva s izvanbilančnim stavkama (aktiva)¹⁷ banaka u F BiH sa 30. 9. 2016. iznosila je 22,2 milijarde KM i veća je za 3% ili 559 milijuna KM u odnosu na kraj 2015. godine. Rizična aktiva iznosi 15,5 milijardi KM i veća je za 4% ili 624 milijuna KM.

Nerizične stavke iznose 6,7 milijardi KM ili 30% ukupne aktive s izvanbilancom i manje su za 1% ili 65 milijuna KM u odnosu na kraj 2015. godine.

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu su na istoj razini od 1,5 milijardi KM, a bez promjene su bile i sljedeće stavke: formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke u iznosu od 1,3 milijarde KM, potrebne regulatorne rezerve¹⁸ (408 milijuna KM), formirane regulatorne rezerve iz dobiti (316 milijuna KM) i nedostajuće regulatorne rezerve¹⁹ (204 milijuna KM).

¹⁶ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obveza od 226 milijuna KM osiguranih novčanim depozitom.

¹⁷ Aktiva definirana člankom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 85/11 -pročišćeni tekst i 33/12-ispravka, 15/13).

¹⁸ Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravaka vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

¹⁹ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

Tablica 19: Ukupna aktiva, bruto bilančna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

O P I S	31.12.2014.		31.12.2015.		30.9.2016.		INDEKS	
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt.%	Iznos	Strukt.%		
1.	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
Kredit	9.725.304 ²⁰	84,1	10.186.613	84,1	10.716.292	84,2	105	105
Kamate	74.573	0,6	71.680	0,6	70.005	0,6	96	98
Dospjela potraživanja	1.184.588	10,2	1.161.853	9,6	1.155.754	9,1	98	99
Potraživanja po plać. garancijama	26.218	0,3	24.648	0,2	25.949	0,2	94	105
Ostali plasmani	194.440	1,7	139.457	1,1	155.547	1,2	72	111
Ostala aktiva	361.666	3,1	526.871	4,4	602.452	4,7	147	114
1.RIZIČNA BILANČNA AKTIVA	11.566.789	100,0	12.111.122	100,0	12.725.999	100,0	105	105
2. NERIZIČNA BILANČNA AKTIVA	5.806.579		6.289.910		6.318.485		108	100
3.BRUTO BILANČNA AKTIVA (1+2)	17.373.368		18.401.032		19.044.484		106	103
4.RIZIČNA IZVANBILANCA	2.552.267		2.739.691		2.749.204		107	100
5.NERIZIČNA IZVANBILANCA	411.161		507.914		414.090		124	81
6.UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE (4+5)	2.963.428		3.247.605		3.163.294		110	97
7.RIZIČNA AKTIVA S IZVANBILANCOM (1+4)	14.119.056		14.850.813		15.475.203		105	104
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	6.217.740		6.797.824		6.732.575		109	99
9. AKTIVA S IZVANBILANCOM (3+6)	20.336.796		21.648.637		22.207.778		106	103

Bruto bilančna aktiva²¹ iznosi 19 milijardi KM i veća je za 3% ili 643 milijuna KM u odnosu na kraj 2015. godine. Rizična bilančna aktiva iznosi 12,7 milijardi KM, što je 67% bruto bilančne aktive, s ostvarenim rastom od 5% ili 615 milijuna KM u prva tri kvartala 2016. godine. Nerizična bilančna aktiva iznosi 6,3 milijarde KM i na istoj je razini kao na kraju 2015. godine.

Izvanbilančne rizične stavke u iznosu od 2,7 milijardi KM ostale su nepromijenjene, a nerizične stavke iznose 414 milijuna KM, s ostvarenim padom od 19% ili 94 milijuna KM u odnosu na kraj 2015. godine.

Utjecaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i gospodarstvo u BiH je i dalje izražen, što se odražava na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. Za devet mjeseci 2016. godine ostvaren je rast kredita od 4,5% ili 517 milijuna KM (u 2015. godini rast iznosio 4% ili 440 milijuna KM). Sa 30. 9. 2016. krediti su iznosili 12,1 milijardu KM, što je udjel od 68,1% (+0,4 postotnih bodova).

Za prva tri kvartala 2016. godine plasirano je ukupno 6,6 milijardi KM novih kredita, što je za 14% ili 829 milijuna KM više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Od ukupno plasiranih kredita na gospodarstvo se odnosi 71%, a na stanovništvo 26% (na kraju 2015. godine: gospodarstvo 68%, stanovništvo 27%). Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 45%, kratkoročni 55% (na kraju 2015. godine: dugoročni 47%, kratkoročni 53%).

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,6 milijardi KM imaju udjel od 54,4% u ukupnim kreditima na razini sustava.

Trend i promjena udjela pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dani su u sljedećoj tablici.

²⁰ Isključen iznos kredita od 183 milijuna KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilančnu aktivu).

²¹ Izvor podataka: Izvještaj o klasifikaciji aktive bilance i izvanbilančnih stavki banaka.

Tablica 20: Sektorska struktura kredita

SEKTORI	31.12.2014.		31.12.2015.		30.9.2016.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
Vladine institucije	190.401	1,7	250.805	2,2	307.536	2,5	132	123
Javna poduzeća	253.057	2,3	269.507	2,3	237.480	2,0	106	88
Privatna poduzeća i društ.	5.216.068	46,7	5.328.591	45,9	5.633.731	46,5	102	106
Bankarske institucije	10.449	0,1	5.701	0,0	4.060	0,0	55	71
Nebankarske financijske instit.	43.424	0,3	41.542	0,4	39.701	0,3	96	96
Građani	5.448.307	48,8	5.705.684	49,1	5.895.108	48,6	105	103
Ostalo	8.571	0,1	8.914	0,1	9.908	0,1	104	111
UKUPNO	11.170.277	100,0	11.610.744	100,0	12.127.524	100,0	104	104

U sektorskoj strukturi kredita dominantna su dva sektora: stanovništvo i privatna poduzeća, dok je kreditiranje ostalih sektora neznatno. Za prva tri kvartala 2016. godine zabilježena su pozitivna kretanja u segmentu sektorskog kreditiranja, odnosno veće kreditiranje privatnih poduzeća nego stanovništva. Za razliku od 2015. godine, kada je ostvaren skroman rast kredita plasiranih privatnim poduzećima od 2% ili 112 milijuna KM, za devet mjeseci 2016. godine stopa rasta iznosila je 6% ili 305 milijuna KM, tako da su sa 30. 9. 2016. krediti ovog sektora dostigli iznos od 5,6 milijardi KM i udjel od 46,5% (+0,6 postotnih bodova). S druge strane, banke su u 2015. godini više kreditirale sektor stanovništva, koji je znatno manje rizičan, ostvaren je rast od 5% ili 257 milijuna KM. Za devet mjeseci 2016. godine nastavljen je rast kredita ovom sektoru, ali u manjem opsegu, stopa je iznosila 3% ili 189 milijuna KM, dok je udjel blago smanjen sa 49,1% na 48,6% i sa 30. 9. 2016. iznosili su 5,9 milijardi KM.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 30. 9. 2016., s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni: udjel kredita za financiranje potrošnih dobara²² iznosi 80%, udjel stambenih kredita iznosi 18%, a s preostalih 2% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda (na kraju 2015. godine: potrošna dobra 78,5%, stambeni 19%, mali zanati, mali biznis i poljoprivreda 2,5%).

Tri najveće banke u sustavu plasirale su stanovništvu 61,4%, a privatnim poduzećima 45% ukupnih kredita danih ovim sektorima (na kraju 2015. godine: stanovništvo 62%, privatna poduzeća 45,6%).

Valutna struktura kredita: najveći udjel od 59,2% ili 7,2 milijarde KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: 7 milijardi KM ili 98%, CHF: 131 milijun KM ili 1,8%), krediti u domaćoj valuti 40,3% ili 4,9 milijardi KM, a najmanji udjel od samo 0,5% ili 62 milijuna KM imaju krediti u stranoj valuti (od toga se skoro sve odnosi na EUR: 57 milijuna KM ili 92%). Ukupan iznos kredita s valutnom klauzulom u CHF valuti od 131 milijun KM ima udjel od 1,1% u ukupnom kreditnom portfelju i skoro cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sustavu (na kraju 2015. godine 1,7%).

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihova kvaliteta predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvalitete aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvaliteta aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dani su u sljedećoj tablici.

²² Uključeno kartično poslovanje.

Tabela 21: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)

Kategorija klasifikacije	31.12.2014.			31.12.2015.			30.9.2016.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11(5/2)	12(8/5)
A	11.494.730	81,4	229.895	12.316.066	82,9	246.321	13.080.442	84,5	261.607	107	106
B	955.518	6,8	83.031	950.153	6,4	76.023	861.567	5,6	68.619	99	91
C	272.134	1,9	64.168	301.862	2,0	75.796	242.809	1,6	59.703	111	80
D	523.939	3,7	301.942	426.025	2,9	252.682	437.860	2,8	261.041	81	103
E	872.735	6,2	872.039	856.707	5,8	856.701	852.525	5,5	852.578	98	99
Rizična ak. (A-E)	14.119.056	100,0	1.551.075	14.850.813	100,0	1.507.523	15.475.203	100,0	1.503.548	105	104
Klasificirana (B-E)	2.624.326	18,6	1.321.180	2.534.747	17,1	1.261.202	2.394.761	15,5	1.241.941	97	94
Nekvalitetna (C-E)	1.668.808	11,8	1.238.149	1.584.594	10,7	1.185.179	1.533.194	9,9	1.173.322	95	97
Nerizična akt.²³	6.217.740			6.797.824			6.732.575			109	99
UKUPNO (rizična i nerizična)	20.336.796			21.648.637			22.207.778			106	103

Prvi indikator i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i udjela u ukupnim kreditima. Sa 30. 9. 2016. dospjela potraživanja iznose 1,2 milijarde KM, što je ista razina kao i na kraju 2015. godine (u 2015. godini pad 2% ili 24 milijuna KM), a udjel je smanjen sa 10,2% na 9,7%.

Ako se analizira kvaliteta rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatirati kako su za devet mjeseci 2016. godine ključni pokazatelji kvalitete aktive blago poboljšani u odnosu na kraj 2015. godine. Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno osam banaka ima pokazatelje udjela klasificirane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a sedam banaka ima pokazatelje udjela nekvalitetne u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora.

Klasificirana aktiva je sa 30. 9. 2016. iznosila 2,4 milijarde KM, a nekvalitetna 1,5 milijardi KM.

Klasificirana aktiva (B-E) je smanjena za 6% ili 140 milijuna KM u odnosu na kraj 2015. godine (u 2015. godini pad od 3% ili 90 milijuna KM). Kategorija B je smanjena za 9% ili 89 milijuna KM, a nekvalitetna aktiva (C-E) za 3% ili 51 milijun KM, najvećim dijelom po osnovi trajno otpisane aktive u iznosu od 61 milijun KM (u 2015. godini nekvalitetna aktiva je smanjena za 5% ili 84 milijuna KM).

Koeficijent iskazan kroz udjel klasificirane u rizičnoj aktivu iznosi 15,5%, a smanjenje za 1,6 postotnih bodova u odnosu na kraj 2015. godine je rezultat, prije svega rasta rizične aktive od 4% ili 624 milijuna KM, kao i navedenog smanjenja klasificirane aktive.

Najvažniji pokazatelj kvalitete aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, iznosi 9,9%, što je niže za 0,8 postotnih bodova u odnosu na kraj 2015. godine. Međutim, to treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da udjel B kategorije iznosi 5,6%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiju kvalitetu i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva.

Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita danih za dva najznačajnija sektora: pravnim osobama i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim osobama.

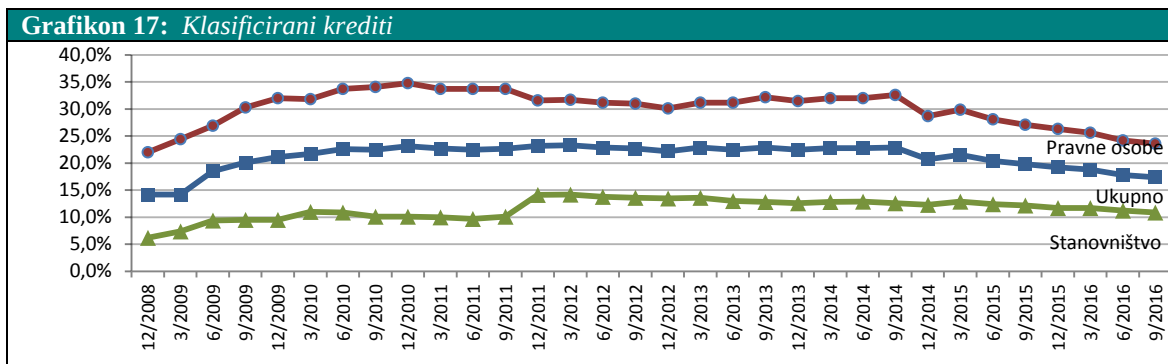
²³ Stavke aktive koje se, u skladu s člankom 2. stavak (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasificiraju i stavke na koje se, u skladu s čl.22. stavak (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Tablica 22: Klasifikacija kredita danih stanovništvu i pravnim osobama

Kategorija klasifikacije	31.12.2015.					30.9.2016.							
	Stanovni štvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel %	UKUPNO Iznos Udjel	Stanovni štvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel %	UKUPNO Iznos Udjel	INDEKS		
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	5.036.775	88,3	4.349.749	73,7	9.386.524	80,8	5.252.751	89,1	4.763.456	76,4	10.016.207	82,6	107
B	154.179	2,7	568.108	9,6	722.287	6,2	144.457	2,5	515.560	8,3	660.017	5,4	91
C	71.098	1,3	223.704	3,8	294.802	2,5	67.104	1,1	164.009	2,6	231.113	1,9	78
D	87.497	1,5	324.282	5,5	411.779	3,6	82.592	1,4	346.470	5,6	429.062	3,5	104
E	356.132	6,2	439.220	7,4	795.352	6,9	348.204	5,9	442.921	7,1	791.125	6,5	99
UKUPNO	5.705.681	100,0	5.905.063	100,0	11.610.744	100,0	5.895.108	100,0	6.232.416	100,0	12.127.524	100,0	104
Klas. kred. B-E	668.906	11,7	1.555.314	26,3	2.224.220	19,2	642.357	10,9	1.468.960	23,6	2.111.317	17,4	95
Nekv. kred C-E	514.727	9,0	987.206	16,7	1.501.933	12,9	497.900	8,4	953.400	15,3	1.451.300	12,0	97
		49,1		50,9		100,0		48,6		51,4		100,0	
Udjel po sektorima u klasificiranim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		30,1		69,9		100,0		30,4		69,6		100,0	
Nekvalitetni C-E		34,3		65,7		100,0		34,3		65,7		100,0	
Kategorija B		21,3		78,7		100,0		21,9		78,1		100,0	

Pokazatelji kvalitete kredita za devet mjeseci 2016. godine blago su poboljšani u odnosu na kraj prethodne godine, udjel klasificiranih kredita je smanjen na i dalje visokih 17,4% (-1,8 postotnih bodova), zbog pada istih za 5% ili 113 milijuna KM, i to pada kod pravnih osoba za 6% ili 86 milijuna KM i stanovništva za 4% ili 26 milijuna KM.

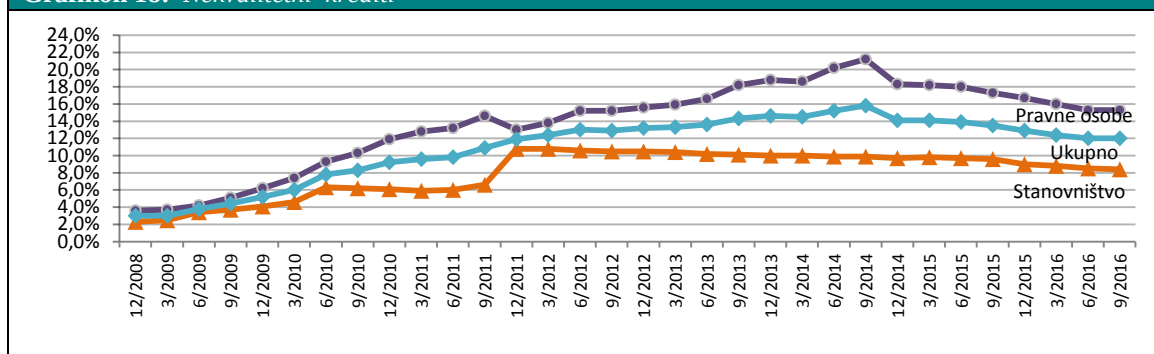
Udjel nekvalitetnih kredita, kao ključni indikator kvalitete kredita, smanjen je sa 12,9% na 12,0%. Ukupni nekvalitetni krediti su smanjeni za 3% ili 51 milijun KM u odnosu na kraj 2015. godine (s napomenom da je trajni otpis iznosio 58 milijuna KM), kao rezultat smanjenja nekvalitetnih kredita pravnih osoba za 3% ili 34 milijuna KM i stanovništva za 3% ili 17 milijuna KM. Na poboljšanje ovog pokazatelja pozitivan utjecaj je imao i kreditni rast od 4,5% ili 517 milijuna KM.

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama u iznosu od 6,2 milijarde KM, sa 30. 9. 2016. u kategorije B do E klasificirano je i dalje zabrinjavajuće visokih 23,6% ili 1,5 milijardi KM, što je smanjenje za 2,7 postotnih bodova u odnosu na kraj 2015. godine (u 2015. godini udjel je smanjen za 2,4 postotna boda), dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji. Od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 5,9 milijardi KM, u navedene kategorije klasificirano je 642 milijuna KM ili 10,9%, što je smanjenje za 0,8 postotnih bodova u odnosu na kraj 2015. godine (u 2015. godini udjel je smanjen za 0,6 postotnih bodova).

Navedena kretanja su rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na gospodarstvo i ukupnu ekonomiju u BiH, zbog čega kreditni portfelj pravnih osoba ima znatno lošiju kvalitetu od sektora stanovništva.

Grafikon 18: Nekvalitetni krediti

Najvažniji pokazatelj kvalitete kreditnog portfelja je udjel nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita na pravne osobe se odnosi 66%, a na stanovništvo 34%, kao i na kraju 2015. godine. U promatranom razdoblju 2016. godine udjel nekvalitetnih kredita i kod sektora stanovništva i kod pravnih osoba je smanjen. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama na nekvalitetne kredite se odnosi 15,3% ili 953 milijuna KM, što je za 1,4 postotna boda manje nego na kraju 2015. godine (u 2015. godini udjel je smanjen za 1,6 postotnih bodova). Za sektor stanovništva isti iznose 8,4% ili 498 milijuna KM, što je za 0,6 postotnih bodova manje (u 2015. godini udjel smanjen za 0,7 postotnih bodova).

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih osoba (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

Tablica23: Granska koncentracija kredita

OPIS	31.12.2015.				30.9.2016.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11(8/4)
1. Krediti pravnim osobama										
Poljoprivredu (AGR)	121.964	1,1	20.754	17,0	124.997	1,0	19.446	15,6	102	94
Proizvodnju (IND)	1.662.318	14,3	352.021	21,2	1.743.039	14,4	334.316	19,2	105	95
Građevinarstvo (CON)	437.853	3,8	116.850	26,7	415.181	3,4	76.459	18,4	95	65
Trgovinu (TRD)	2.298.963	19,8	303.715	13,2	2.353.250	19,4	297.249	12,6	102	98
Ugostiteljstvo (HTR)	196.355	1,7	24.929	12,7	240.208	2,0	23.959	10,0	122	96
Ostalo ²⁴	1.187.610	10,2	168.937	14,2	1.355.741	11,2	201.971	14,9	114	120
UKUPNO 1.	5.905.063	50,9	987.206	16,7	6.232.416	51,4	953.400	15,3	106	97
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	4.503.904	38,8	301.755	6,7	4.710.211	38,8	308.177	6,5	105	102
Stambenu izgradnju	1.088.139	9,3	181.511	16,7	1.057.849	8,7	163.124	15,4	97	90
Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	113.638	1,0	31.461	27,7	127.048	1,0	26.599	20,9	112	85
UKUPNO 2.	5.705.681	49,1	514.727	9,0	5.895.108	48,6	497.900	8,4	103	97
UKUPNO (1. +2.)	11.610.744	100,0	1.501.933	12,9	12.127.524	100,0	1.451.300	12,0	104	97

Najveći udjel u ukupnim kreditima, kod pravnih osoba imaju sektori trgovine 19,4% i proizvodnje 14,4%, a kod stanovništva najveći udjel imaju krediti za opću potrošnju 38,8% i stambeni krediti 8,7%, što je na približno istoj razini kao i na kraju 2015. godine.

²⁴ Uključeni sljedeći sektori: promet, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

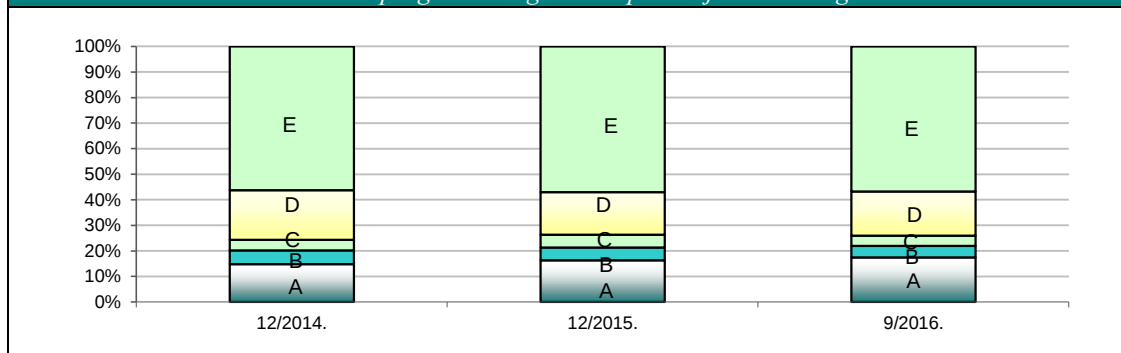
Već dulje razdoblje negativan i jak utjecaj ekonomske krize posebno je izražen u nekoliko ključnih sektora, što se vidi iz pokazatelja udjela nekvalitetnih kredita. Sektor građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima nizak udjel od svega 3,4%, i dalje ima visok udjel nekvalitetnih kredita od 18,4%, sa trendom daljeg smanjenja: za devet mjeseci 2016. godine smanjeno je za visokih 8,3 postotna boda (u 2015. godini smanjeno je za 2,4 postotna boda). Također, kod sektora poljoprivrede, koji ima najmanji udjel od 1%, nekvalitetni krediti imaju visok udjel od 15,6%, koji je smanjen za 1,4 postotna boda u odnosu na kraj prethodne godine.

Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim udjelom u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (19,4%) i proizvodnje (14,4%). Razina kredita plasiranih sektoru proizvodnje od 1,7 milijardi KM je povećana za 5% ili 81 milijun KM, dok su nekvalitetni krediti za devet mjeseci 2016. godine smanjeni za 5% ili 18 milijuna KM, odnosno na 334 milijuna KM, što je utjecalo na pad udjela sa 21,2% na 19,2% (u 2015. godini pad je iznosio 7% ili 25 milijuna KM, a udjel je smanjen za 2,4 postotna boda, odnosno na 21,2%). S druge strane, kreditiranje sektora trgovine za devet mjeseci 2016. godine povećano je za 2% ili 54 milijuna KM, odnosno na razinu od 2,4 milijarde KM. Nekvalitetni krediti kod ovog sektora smanjeni su za 2% ili 6 milijuna KM, sa 30. 9. 2016. iznosili su 297 milijuna KM, a udjel je smanjen za 0,6 postotnih bodova, odnosno na 12,6 % (u 2015. godini ostvaren je pad od 13% ili 46 milijuna KM, a udjel je smanjen sa 15,4% na 13,2%), što je znatno bolji pokazatelj nego kod sektora proizvodnje.

Kod stanovništva dominiraju krediti za opću potrošnju, koji imaju i najveći udjel od 38,8% u ukupnim kreditima. Za devet mjeseci 2016. godine zabilježen je rast ovih kredita od 5% ili 206 milijuna KM, ali najveći relativni rast su imali obrtnici od 12% ili 13 milijuna KM, dok su stambeni krediti smanjeni za 3% ili 30 milijuna KM. Najlošiji pokazatelj udjela nekvalitetnih kredita od 20,9% (na kraju 2015. godine 27,7%) imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim udjelom od 1% u ukupnim kreditima. Relativno visok udjel nekvalitetnih kredita od 15,4% imaju stambeni krediti (na kraju 2015. godine 16,7%), dok krediti za opću potrošnju imaju najniži udjel nekvalitetnih kredita od 6,5% (na kraju 2015. godine 6,7%).

Razina općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih sukladno kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na razini bankarskog sektora dani su u sljedećoj tablici i grafikonu.

Tablica 24: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka								
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2014.		31.12.2015.		30.9.2016.			
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A	229.895	14,8	246.321	16,3	261.607	17,4	107	106
B	83.031	5,4	76.023	5,0	68.619	4,6	92	90
C	64.168	4,1	75.796	5,0	59.703	4,0	118	79
D	301.942	19,5	252.682	16,7	261.041	17,3	84	103
E	872.039	56,2	856.701	57,0	852.578	56,7	98	99
UKUPNO	1.551.075	100,0	1.507.523	100,0	1.503.548	100,0	97	100

Grafikon 19: *Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kred. gubitaka*

Analizirajući razinu obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2015. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su na istoj razini od 1,5 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 6% ili 15 milijuna KM, a rezerve za potencijalne kreditne gubitke su manje za 1% ili 19 milijuna KM u odnosu na kraj 2015. godine. Rezerve za B kategoriju su manje za 10% ili sedam milijuna KM i iznose 67 milijuna KM, a rezerve za nekvalitetnu aktivnu su smanjene za 1% ili 12 milijuna KM, odnosno na razinu od 1,2 milijarde KM, najviše po osnovi smanjenja rezervi za C kategoriju za 21% ili 16 milijuna KM i rezervi za E kategoriju za 1% ili četiri milijuna KM.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvalitete aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive s izvanbilancom, iznosi 8% i manji je za 0,5 postotnih bodova u odnosu na kraj 2015. godine.

Sa 30. 9. 2016. banke su prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8%, za C kategoriju 25%, D kategoriju 60% i E 100% (na kraju 2015. godine: B 8%, C 25%, D 59% i E 100%).²⁵

U skladu sa MRS/MSFI banke su obvezne umanjenja vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilančne stavke i rezerviranja za rizične izvanbilančne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilanca i izvanbilanca) i stavki u statusu neizmirenja obveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih u skladu s internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) dani su u sljedećoj tablici.

²⁵ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne obračunavati rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim postotcima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

Tablica 25: Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37

Opis	IZNOS (u 000 KM) I UDJEL (u%)				INDEKS
	31.12.2015.		30.9.2016.		
	Iznos	Udjel	Iznos	Udjel	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	14.850.813	100,0%	15.475.203	100,0%	104
a) Stavke u statusu neizmirenja obveza (default)	1.681.006	11,3%	1.628.181	10,5%	97
a.1. bilančne stavke u defaultu	1.662.958		1.609.847		97
a.2. izvanbilančne stavke u defaultu	18.048		18.334		102
b) Stavke u statusu izmirenja obveza (performing assets)	13.169.807	88,7%	13.847.022	89,5%	105
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.269.548	100,0%	1.269.910	100,0%	100
a) Ispravke vrijednosti za default	1.117.269	88,0%	1.102.302	86,8%	97
a.1. Ispravke vrijednosti bilančnih stavki u defaultu	1.110.757		1.091.803		98
a.2. Rezerve za izvanbilancu u defaultu	6.512		10.499		161
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ²⁶)	152.279	12,0%	167.608	13,2%	110
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	11.610.744	100,0%	12.127.524		104
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.605.754	13,8%	1.552.735	12,8%	97
b) Krediti u statusu izmirenja obveza (performing loans)	10.004.990	86,2%	10.574.789	87,2%	106
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.181.736	100,0%	1.173.181	100,0%	99
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	1.061.476	89,8%	1.042.818	88,9%	98
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	120.260	10,2%	130.363	11,1%	108
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obveza (default)	66,5%		67,7%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets)	1,2%		1,2%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti	8,5%		8,2%		

Kreditni u statusu neizmirenja obveza (default) u tri kvartala 2016. godine su smanjeni za 3% ili 53 milijuna KM (u 2015. godini smanjeni za 7% ili 115 milijuna KM), s napomenom da su nekvalitetni krediti smanjeni za 3% ili 51 milijun KM. Udjel kredita u defaultu u ukupnim kreditima je smanjen za jedan postotni bod i iznosi 12,8%, a nekvalitetnih kredita 12%. Udjel svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivnoj je smanjen za 0,8 postotnih bodova i iznosi 10,5%.

Pokrivenost stavki u defaultu ispravkama vrijednosti je povećana i iznosi 67,7% (na kraju 2015. godine 66,5%) zbog većeg nominalnog pada defaulta (53 milijuna KM), u odnosu na pad ispravaka vrijednosti za default (15 milijuna KM). Pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke je neznatno povećana i iznosi 76,5% (na kraju 2015. godine: 74,8%).

Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets) je na istoj razini i iznosi 1,2%, dok je pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravcima vrijednosti blago smanjena i iznosi 8,2% (na kraju 2015. godine 8,5%). Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je smanjen sa 10,2% na 9,7%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata elementarne nepogode, FBA je 30. 6. 2014. donijela Odluku o privremenim mjerama za tretman kreditnih obveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama²⁷.

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u drugoj polovici 2014. godine, odobrile moratorij na kreditne obveze u iznosu od 34 milijuna KM. Sa 30. 9. 2016. stanje navedenih kredita iznosi šest milijuna KM, od čega se na pravne osobe odnosi četiri milijuna KM, a na fizičke osobe dva milijuna KM.

²⁶ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

²⁷ "Službene novine F BiH", br. 55/14.

Također, sukladno navedenoj Odluci, banke su u drugoj polovici 2014. godine odobrile restrukturiranje kreditnih obveza u ukupnom iznosu od 39 milijuna KM. Sa 30. 9. 2016. stanje restrukturiranih kredita iznosi 37 milijuna KM, od čega se na pravne osobe odnosi 36 milijuna KM, a na fizičke osobe jedan milijun KM. Restrukturirani krediti obuhvaćaju i kredite s moratorijem nakon isteka moratorija.

Kreditni odobreni u skladu s navedenom Odlukom u odnosu na ukupne kredite sa 30. 9. 2016. imaju veoma nizak udjel: moratorij 0,05% i restrukturiranje 0,30%.

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja. FBA je od 31. 12. 2009. propisala izvješće o otplati kredita na teret jamaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jamci. Prema izvješćima banaka u F BiH sa 30. 9. 2016., od ukupnog broja kreditnih partija koji iznosi 1.152.990, 1.078 kreditnih partija su otplaćivali jamci (1.243 jamaca). Udjel iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jamci u odnosu na podatke za ukupan sustav je nizak i iznosi svega 0,23% i 0,1%.

Analiza kvalitete aktive, odnosno kreditnog portfelja pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA. Također, analizirajući kvalitetu aktive u bankama grupiranim prema vlasničkoj strukturi, evidentno je da su pokazatelji kod banaka u većinskom vlasništvu rezidenata (pet „domaćih“ privatnih banaka) lošiji nego kod banaka u većinskom stranom vlasništvu (10 banaka).

Udjel nekvalitetnih kredita kod banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosi 11% (12/15: 11,7%), a kod „domaćih banaka“ 26% (12/15: 30,4%), što je posljedica neadekvatnih i slabih sustava upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita, kao i nerazvijene risk funkcije. Značajne slabosti i neefikasne prakse utvrđene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjena slaba kvaliteta aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvalitete aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom, koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvalitete aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njezinog daljnjeg pogoršanja, kao i jačanje risk funkcije, odnosno njenog značaja i kvalitete rada. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na temelju izvješća i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog u ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utječe i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravodobno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim osobama

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s osobama povezanim s bankom.

FBA je, u skladu s Bazelskim standardima, uspostavila određena opreznosna načela i zahtjeve vezane za transakcije s osobama povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s osobama povezanim s bankom, u kojoj su propisani uvjeti i način poslovanja

banaka s povezanim osobama. Na temelju te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je donijeti posebne politike banke za poslovanje s povezanim osobama i pratiti njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvješća koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih osoba, i to kredite i potencijalne i preuzete izvanbilančne obveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih osoba.

Set propisanih izvješća uključuje podatke o kreditima danim sljedećim kategorijama povezanih osobama:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim osobama i drugim poduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tablica 26: Transakcije s povezanim osobama					
Opis	DANI KREDITI ²⁸			INDEKS	
	31.12.2014.	31.12.2015.	30.9.2016.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, sups. i drugim povezanim pred.	160.135	89.014	115.257	56	129
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	409	446	627	109	141
Upravi banke	1.994	3.023	2.864	152	95
UKUPNO	162.538	92.483	118.748	57	128
Potencijalne i preuzete izvanbil. obveze	21.826	9.326	11.343	43	122

U promatranom razdoblju kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su povećane za 28%, a potencijalne obveze za 22%, zbog povećanja izloženosti kod dvije banke. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim osobama i da je razina rizika na razini sustava niska. Međutim, evidentno je da je ovaj rizik značajno viši u bankama koje imaju disperziju u vlasničkoj strukturi, odnosno u „domaćim bankama“ u vlasništvu rezidenata. FBA posebnu pažnju (u on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim osobama, naročito ocjeni sustava identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim osobama. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja danih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz računa dobiti i gubitka, na razini bankovnog sustava u Federaciji BiH, za devet mjeseci 2016. godine ostvaren je pozitivan financijski rezultat - dobit u iznosu od 172 milijuna KM, što je za 1% ili dva milijuna KM manje u odnosu na isto razdoblje prošle godine, a za 47% ili 55 milijuna KM više od ostvarene dobiti u 2015. godini²⁹. Pozitivan efekt na financijski rezultat sustava prvenstveno je imalo ostvarenje veće dobiti kod 13 banaka koje su pozitivno poslovale i u istom razdoblju prošle godine (efekt 32 milijuna KM). S druge strane, negativan efekt od 34 milijuna KM je najvećim dijelom (32 milijuna KM) rezultat ostvarenja znatno većeg gubitka kod jedne banke, te ostvarene manje dobiti kod jedne banke (za cca dva milijuna KM). Promatrano u odnosu na isto razdoblje prošle godine, broj banaka je smanjen za jednu banku zbog pripajanja, čiji je financijski

²⁸ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponirana sredstva i plasmani dioničarima (financijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

²⁹ Nakon završene revizije financijskih izvještaja za 2015. godinu, na razini bankovnog sustava ostvaren je u 2015. godini financijski rezultat-dobit (nakon poreza) od 117 milijuna KM.

rezultat završetkom procesa statusne promjene (sa 31. 7. 2016) kapitaliziran.

Najveći utjecaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka i dalje je prvenstveno rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011.), što posljedično ima utjecaj na manju razinu troškova ispravaka vrijednosti. Smanjenje kamatnog prihoda se i dalje kompenzira znatno većim smanjenjem kamatnih rashoda, što rezultira rastom neto kamatnog prihoda, a što je, uz i dalje dobru operativnu profitabilnost (rast operativnih prihoda po osnovi naknada i efikasno upravljanje operativnim rashodima), utjecalo na ostvarenje veće dobiti u odnosu na isto razdoblje prošle godine kod većine banaka.

Pozitivan finansijski rezultat od 211 milijuna KM ostvarilo je 14 banaka i isti je veći za 16% ili 30 milijuna KM u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Istodobno, gubitak u poslovanju u iznosu od cca 38 milijuna KM iskazan je kod dvije banke.

Detaljniji podaci dani su u sljedećoj tablici.

-000 KM-

Tablica 27: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak						
Opis	30.9.2014.		30.9.2015.		30.9.2016.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-29.423	2	-7.088	2	-38.439	2
Dobit	153.395	15	180.998	15	210.821	14
Ukupno	123.972	17	173.910	17	172.382	16

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (211 milijuna KM) 64% ili 135 milijuna KM se odnosi na dvije najveće banke u sustavu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 47%, dok se ukupan gubitak od 38 milijuna KM, najvećim dijelom odnosi na jednu banku (99%). Analitički podaci pokazuju da ukupno 14 banaka ima bolji finansijski rezultat (za 32 milijuna KM), dok dvije banke imaju lošiji rezultat (za 34 milijuna KM).

Na temelju analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvalitete profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sustava zbog visokog gubitka kod jedne banke blago pogoršana, dok je kod većine banaka poboljšana, posebno kod većih banaka, koje su ostvarile veću dobit nego u istom razdoblju prošle godine, što je prvenstveno rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa, a kod najvećih banaka i povećanja prihoda iz osnove naknada za izvršene usluge. Međutim, cijeliti profitabilnost samo kroz razinu ostvarenog finansijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utječu na održivost i kvalitetu zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaknuti kreditni rizik i negativne trendove u kvaliteti aktive u posljednjih nekoliko godina, kroz rast loših i nenaplativih plasmana, s napomenom da je od druge polovice 2015. godine prisutan trend smanjenja nekvalitetnih kredita (i po MRS-u i po regulatornoj definiciji NPL-a), prvenstveno kao rezultat značajnog iznosa trajnog otpisa, a što nije u korelaciji sa smanjenjem troškova ispravaka vrijednosti (nakon implementacije MRS-a 39 i 37), što je najvažniji faktor koji je utjecao na poboljšanje finansijskog rezultata u većini banaka u zadnje četiri godine. Iako je pokrivenost kredita u statusu neizmirenja ispravnima vrijednosti (po MRS-u 39) na razini sustava povećana od druge polovice 2015. godine (30. 6. 2015. iznosila je 61,5%, a 30. 9. 2016. 67,2%), navedeno upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka podcijenjene i nisu na adekvatnoj razini.

Na razini sustava ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 711 milijuna KM, što je povećanje u odnosu na isto razdoblje prošle godine od 5% ili 32 milijuna KM, većim dijelom kao rezultat rasta operativnih prihoda. Ukupni neamatni rashodi iznose 538 milijuna KM, sa stopom rasta od 7% ili 33

milijuna KM u odnosu na isto razdoblje prošle godine, što se negativno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita (kod većine banaka) za 3,8%, kao i činjenice da je rast loših kredita zaustavljen (uglavnom po osnovi otpisa), smanjenje prosječne kamatne stope na kredite, kao rezultat pada aktivnih kamatnih stopa, imalo je za posljedicu blagi pad kamatnih prihoda. Iako je jedan broj banaka zabilježio povećanje kamatnih prihoda u odnosu na isto razdoblje prošle godine, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, znatno niži kamatni prihodi kod dvije velike banke, najvećim dijelom utjecali su na smanjenje na razini sustava. Kamatni prihodi iznose 563 milijuna KM, što je u odnosu na prošlu godinu pad od 2% ili devet milijuna KM, sa smanjenjem udjela u strukturi ukupnog prihoda sa 84,3% na 79,3%. Najveći udjel imaju prihodi od kamata po kreditima koji su na razini od 503 milijuna KM i zabilježili su pad od 2% ili 13 milijuna KM i udjela u ukupnom prihodu sa 75,9% na 70,7%, a što je djelomično amortizirano rastom ostalih prihoda od kamata, najvećim dijelom po osnovi ulaganja u vrijednosne papire.

Već dulje razdoblje prisutan trend pada kamatnih rashoda nastavljen je i u 2016. godini. Kamatni rashodi su u odnosu na isto razdoblje prethodne godine imali znatno veću stopu pada (-16%) u odnosu na stopu smanjenja kamatnih prihoda (-2%), a nominalno kamatni rashodi smanjeni su za 24 milijuna KM, a kamatni prihodi za devet milijuna KM. Kamatni rashodi iznose 126 milijuna KM, a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda smanjen je sa 22% na 17,7%. U strukturi kamatnih rashoda treba istaknuti da su kamatni rashodi po depozitima u iznosu od 109 milijuna KM, i pored rasta prosječnih kamatonosnih depozita za 6%, smanjeni za 17% ili 22 milijuna KM, što je rezultat strukture depozitne osnove, odnosno većeg udjela depozita koji nose nižu kamatnu stopu, te politike kamatnih stopa banaka i kontinuiranog smanjenja kamatnih stopa na depozite, što je u konačnici rezultiralo smanjenjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za usporedno razdoblje sa 1,88% na 1,48%. Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama, te subordiniranim dugovima, u odnosu na isto razdoblje prošle godine smanjeni su 18% ili tri milijuna KM, sa smanjenjem udjela u ukupnom prihodu sa 2,6% na 2%, što je u korelaciji s kontinuiranim smanjenjem ovog izvora financiranja banaka.

Kao rezultat znatno većeg pada kamatnih rashoda (-16%) od pada kamatnih prihoda (-2%), neto kamatni prihod povećan je za 3% ili 15 milijuna KM i iznosi 438 milijuna KM, sa smanjenim udjelom u strukturi ukupnog prihoda sa 62,3% na 61,6%.

Operativni prihodi iznose 273 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine veći su za 7% ili 17 milijuna KM, a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda povećan je na 38,4% (+0,7 postotnih bodova). U okviru operativnih prihoda najveći udjel imaju naknade za izvršene usluge koje bilježe rast od 11% ili 18 milijuna KM. Može se zaključiti da banke smanjenje kamatnih prihoda kompenziraju kontinuiranim rastom naknada za izvršene usluge.

Ukupni nekamatni rashodi iznose 538 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine povećani su za 7% ili 33 milijuna KM, što je, i pored smanjenja poslovnih i izravnih troškova (isključivo troškova ispravaka vrijednosti), rezultat povećanih operativnih rashoda. Njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda povećan je sa 74,4% na 75,8%. Troškovi ispravke vrijednosti iznose 64 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine manji su za 18% ili 14 milijuna KM (na što je najveći utjecaj imalo značajno smanjenje kod jedne velike banke za 10 milijuna KM), što se pozitivno odrazilo na smanjenje njihovog udjela u strukturi ukupnog prihoda sa 11,5% na 9,1%.

S druge strane, operativni rashodi s iznosom od 402 milijuna KM i udjelom od 56,5% u ukupnom prihodu, bilježe rast od 11% ili 38 milijuna KM, uglavnom po osnovi rasta ostalih operativnih troškova koji su povećani za 52% ili 38 milijuna KM (što je najvećim dijelom posljedica rasta kod jedne banke od 33 milijuna KM). Troškovi plaća i doprinosa, kao najveća stavka operativnih rashoda, blago su smanjeni za 0,8% i iznose 180 milijuna KM ili 25,4% ukupnog prihoda, dok su troškovi

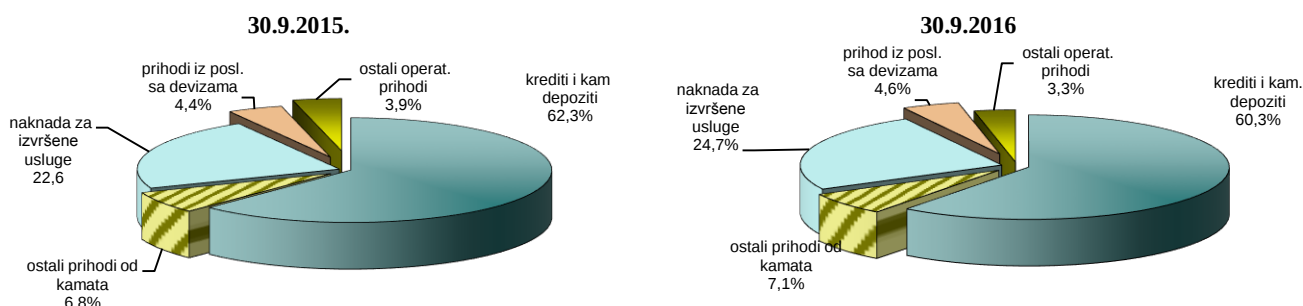
fiksne aktive povećani 2%, iznose 109 milijuna KM, što je udjel u ukupnom prihodu od 15,4%. Banke su u razdoblju nakon izbijanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan utjecaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog opsega kreditnih aktivnosti i pada kvalitete kreditnog portfelja.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tablicama i grafikonima.

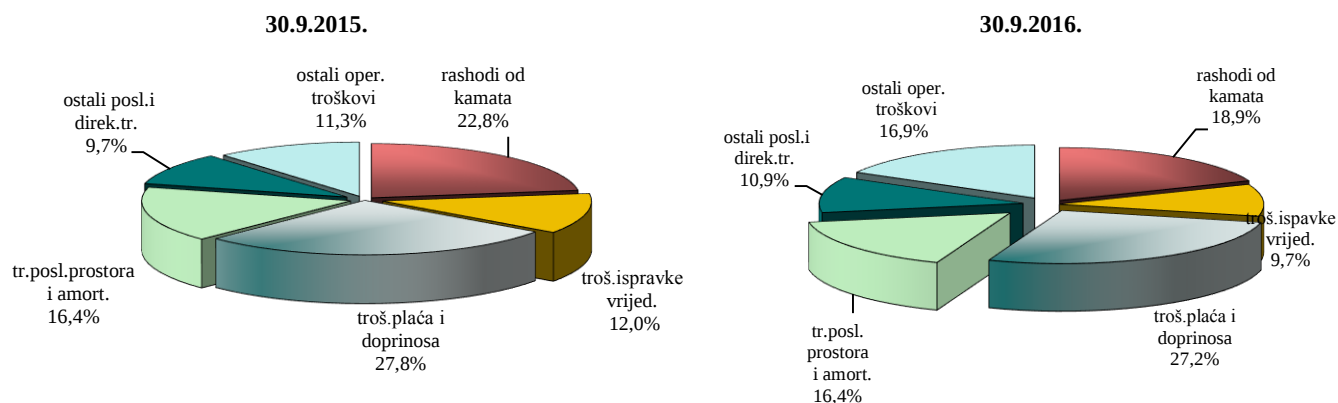
- u 000 KM-

Tablica 28: Struktura ukupnih prihoda								
Struktura ukupnih prihoda	30.9.2014.		30.9.2015.		30.9.2016.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%		
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I. Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	3.069	0,4	1.065	0,1	1.354	0,2	35	127
Kredit i poslovi leasinga	519.657	63,5	515.294	62,2	502.582	60,1	99	98
Ostali prihodi od kamata	55.066	6,7	55.964	6,8	59.423	7,1	102	106
UKUPNO	577.792	70,6	572.323	69,1	563.359	67,4	99	98
II. Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	176.261	21,6	187.459	22,6	206.479	24,7	106	110
Prihodi iz posl. s devizama	33.836	4,1	36.716	4,4	38.580	4,6	109	105
Ostali operativni prihodi	30.465	3,7	31.674	3,9	27.848	3,3	104	88
UKUPNO	240.562	29,4	255.849	30,9	272.907	32,6	106	107
UKUPNI PRIHODI (I + II)	818.354	100,0	828.172	100,0	836.266	100,0	101	101

Grafikon 20: Struktura ukupnih prihoda

Tablica 29: Struktura ukupnih rashoda								
Struktura ukupnih rashoda	30.9.2014.		30.9.2015.		30.9.2016.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%		
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I. Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	145.632	21,0	130.556	20,0	108.927	16,4	90	83
Obveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	14.694	2,1	11.401	1,7	8.854	1,3	78	78
Ostali rashodi od kamata	10.177	1,5	7.213	1,1	7.775	1,2	71	108
UKUPNO	170.503	24,6	149.170	22,8	125.556	18,9	87	84
II. Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed. usklađenja	104.641	15,0	78.303	12,0	64.455	9,7	75	82
Troškovi plaća i doprinosa	184.319	26,5	181.956	27,8	180.480	27,2	99	99
Troškovi posl. prostora i amortizacija	108.389	15,6	107.437	16,4	109.094	16,4	99	102
Ostali poslovni i izravni troškovi	58.772	8,5	63.570	9,7	72.274	10,9	108	114
Ostali operativni troškovi	67.758	9,8	73.788	11,3	112.025	16,9	109	152
UKUPNO	523.879	75,4	505.054	77,2	538.328	81,1	96	107
UKUPNI RASHODI (I + II)	694.382	100,0	654.224	100,0	663.884	100,0	94	101

Grafikon 21: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tablici dani su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

Tablica 30: Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po razdobljima			
KOEFICIJENTI	30.9.2014.	30.9.2015.	30.9.2016.
Dobit na prosječnu aktivu	0,8	1,1	1,0
Dobit na prosječni ukupni kapital	5,2	6,9	6,4
Dobit na prosječni dionički kapital	10,1	13,8	14,8
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	2,6	2,6	2,5
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	1,5	1,6	1,6
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	4,2	4,2	4,1
Poslovni i direktni rashodi ³⁰ /prosječna aktiva	1,1	0,9	0,8
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	2,3	2,2	2,3
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	3,4	3,1	3,1

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvalitete profitabilnosti, može se zaključiti da su neznatno promijenjeni, osim poboljšanja pokazatelja ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) sa 13,8% na 14,8%, zbog smanjenja prosječnog dioničkog kapitala (najvećim dijelom zbog značajnog pokrića gubitka kod jedne banke). ROAA (zarada na prosječnu aktivu) iznosi 1,0%, a pokazatelj produktivnosti banaka, mjeren odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive, iznosi 4,1%. Smanjenje troškova ispravaka vrijednosti rezultiralo je neznatnim poboljšanjem koeficijenta poslovni i izravni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu (sa 0,9% na 0,8%).

U pogoršanim uvjetima poslovanja banaka i zbog posljedica ekonomske i finansijske krize na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka će i u narednom razdoblju najviše biti pod utjecajem i zavisit će od dva ključna faktora: a) dalje kretanje i trend u kvaliteti aktive, odnosno razina kreditnih gubitaka i kreditnog rizika i b) efikasnost upravljanja i kontrola operativnih prihoda i troškova. S druge strane, za povećanje profitabilnosti banaka, nužno je zadržati pozitivan trend kreditnog rasta, uz primjenu i striktno poštivanje opreznih kreditnih standarda kod odobravanja kredita. Također, dobit banaka, odnosno finansijski rezultat bit će u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora financiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvaliteta menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvaliteta i efikasnost uspostavljenih sustava upravljanja rizicima, jer se time izravno utječe na njene performanse.

³⁰ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a sukladno međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 1. 7. 2007. propisala jedinstveni način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope³¹ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacijske dijelove koji posluju na teritoriju F BiH, kao i na organizacijske dijelove banaka iz Republike Srpske koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao postotak na godišnjoj razini.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjoj razini, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontirana novčana primanja izjednačavaju s diskontiranim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obvezne mjesečno izvješćivati FBA o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom³².

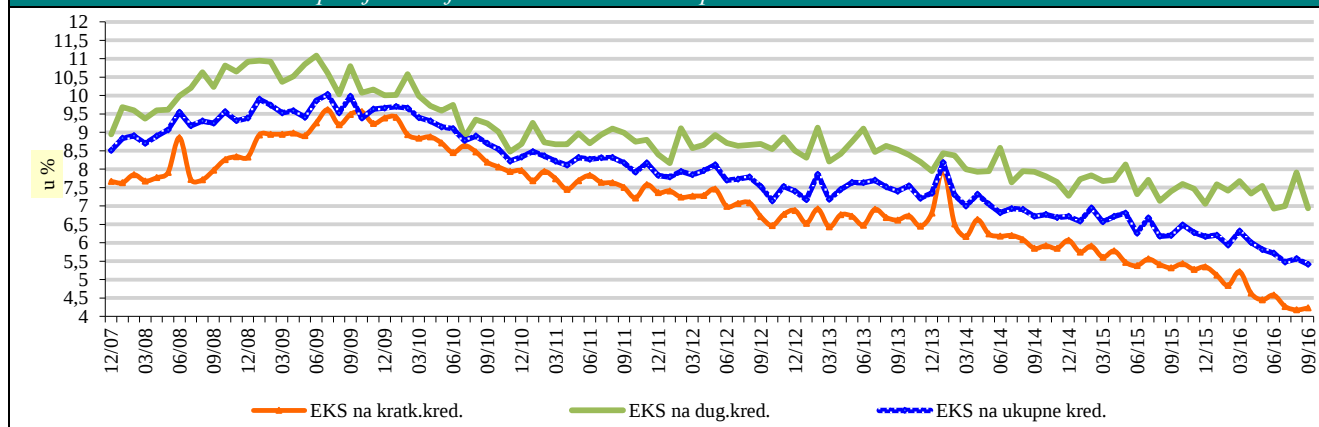
U sljedećoj tablici daje se pregled ponderiranih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na razini bankovnog sustava i za dva najznačajnija sektora (gospodarstvo i stanovništvo) za prosinac 2014. godine, lipanj, rujanj i prosinac 2015. godine, te lipanj i rujanj 2016. godine.

Tablica 31: *Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite*

O P I S	12/2014.		6/2015.		9/2015.		12/2015.		6/2016.		9/2016.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	5,58	6,07	5,01	5,35	4,94	5,33	4,89	5,35	4,15	4,58	3,89	4,23
1.1. Gospodarstvu	5,55	5,99	4,99	5,26	4,9	5,23	4,84	5,25	4,08	4,42	3,92	4,21
1.2. Stanovništvu	6,57	8,90	7,66	11,47	7,86	11,94	8,21	11,74	8,05	14,68	8,25	15,0
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	6,00	7,28	6,49	7,24	6,51	7,4	6,18	7,06	5,93	6,93	5,88	6,94
2.1. Gospodarstvu	5,29	6,76	5,47	5,84	5,45	5,8	5,31	5,67	4,66	4,97	4,93	5,31
2.2. Stanovništvu	7,50	8,60	7,35	8,44	7,32	8,65	7,1	8,55	7,15	8,82	7,02	8,78
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	5,80	6,72	5,69	6,21	5,6	6,2	5,51	6,17	5,01	5,72	4,76	5,42
3.1. Gospodarstvu	5,43	6,32	5,13	5,43	5,02	5,36	4,99	5,38	4,26	4,59	4,18	4,48
3.2. Stanovništvu	7,44	8,62	7,36	8,53	7,34	8,75	7,13	8,64	7,17	8,98	7,05	8,96

³¹ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 48/12-pročišćeni tekst i 23/14).

³² Uputa za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope.

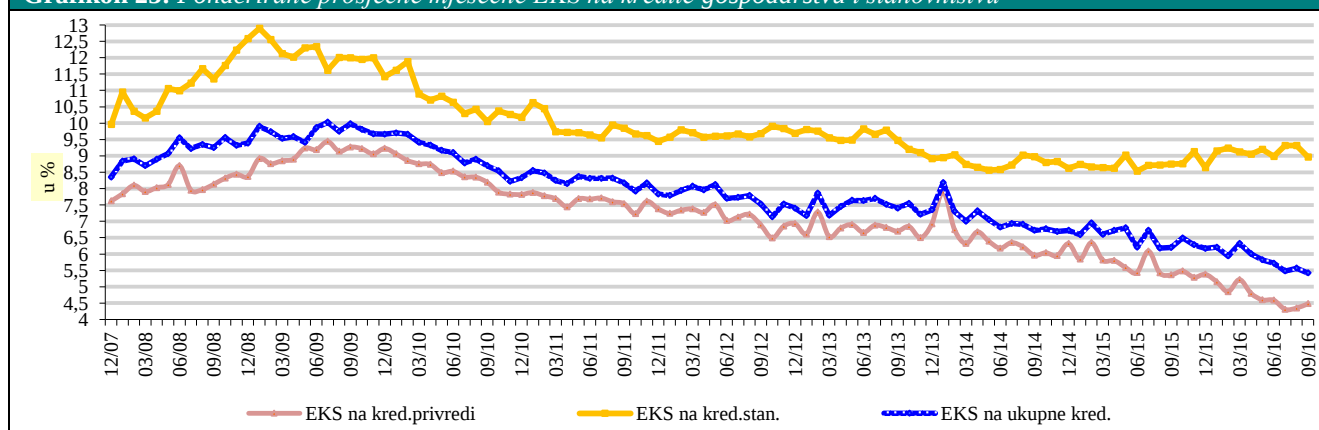
Grafikon 22: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na kredite po ročnosti

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderirane EKS, a razlika u odnosu na ponderiranu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

U tri kvartala 2016. godine ponderirana EKS na kredite bilježi oscilacije unutar 0,9 postotnih bodova, najvišom stopom zabilježenom u ožujku od 6,32%, a najnižom u rujnu od 5,42%. Ponderirane kamatne stope na kratkoročne kredite bilježe oscilacije unutar 1,12 postotnih bodova, a na dugoročne kredite se kreću unutar raspona od 0,98 postotnih bodova.

Ponderirana EKS na kratkoročne kredite u rujnu 2016. godine iznosila je 4,23%, što je za 1,12 postotnih bodova niže u odnosu na prosinac 2015. godine, dok je ponderirana EKS na dugoročne kredite iznosila 6,94%, što je za 0,12 postotnih bodova niže u odnosu na prosinac 2015. godine.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: gospodarstvu i stanovništvu³³, u promatranom razdoblju 2016. godine su se kretale u suprotnom smjeru. Kamatne stope gospodarstvu su zabilježile trend daljnjeg blagog smanjenja, dok su ponderirane EKS stanovništvu generalno bile na nešto višoj razini u odnosu na prethodnu godinu, što je prezentirano u sljedećem grafikonu.

Grafikon 23: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na kredite gospodarstvu i stanovništvu

Ponderirana EKS na kredite odobrene privredi je i dalje znatno niža od EKS na kredite odobrene stanovništvu i u rujnu 2016. godine je iznosila 4,48% (12/2015: 5,38%). Kod dugoročnih kredita

³³ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

gospodarstva zabilježeno je smanjenje EKS sa 5,67% na 5,31%, dok su EKS na kratkoročne kredite imale smanjenje od 1,04 postotna boda (sa 5,25% na 4,21%).

EKS na kredite plasirane stanovništvu u rujnu 2016. godine iznosila je 8,96%, što je bilo za 0,32 postotna boda više u odnosu na razinu iz prosinca 2015. godine. EKS na kratkoročne kredite plasirane ovom sektoru je, s razine iz prosinca 2015. godine od 11,74% povećana na 15,0%, s napomenom da se, na mjesečnoj razini, ovako visoka razina efektivne kamatne stope bilježi od ožujka 2016. godine, dok je u siječnju i veljači 2016. godine EKS bila ispod 11%. EKS na dugoročne kredite stanovništva bilježi blaži rast, te je u rujnu 2016. godine iznosila 8,78% što je za 0,23 postotna boda više u odnosu na prosinac 2015. godine.

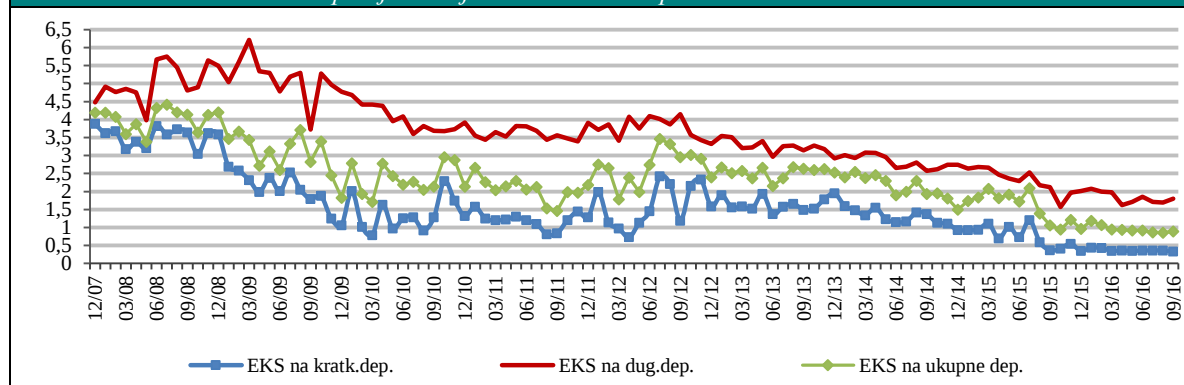
Promatrano u razdoblju od zadnjih pet godina, evidentan je umjeren, ali kontinuiran pad ponderiranih prosječnih EKS na kredite izračunate na godišnjoj razini, primarno kod gospodarstva, dok je kod stanovništva kontinuiran pad iz ranijih godina u 2015. godini zaustavljen, nakon čega je zabilježen blagi rast u tri kvartala 2016. godine (iako su nominalne kamatne stope na kredite stanovništvu u blagom padu, EKS raste zbog povećanih naknada i drugih povezanih troškova kredita), a što se vidi u sljedećoj tablici.

Tablica 32: Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite na godišnjem nivou i za tri kvartala 2016.										
OPIS	2012.		2013.		2014.		2015.		Tri kvartala 2016.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	6,45	7,01	6,17	6,66	5,72	6,25	5,10	5,50	4,14	4,58
1.1. Gospodarstvu	6,43	6,94	6,22	6,66	5,70	6,17	5,07	5,42	4,10	4,45
1.2. Stanovništvu	8,41	11,52	8,09	11,08	7,98	11,39	7,84	11,37	7,89	13,61
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	7,78	8,70	7,66	8,48	6,98	7,80	6,60	7,57	6,23	7,33
2.1. Gospodarstvu	6,86	7,51	6,65	7,12	6,19	6,81	5,63	6,20	4,98	5,29
2.2. Stanovništvu	8,44	9,57	8,35	9,40	7,66	8,66	7,36	8,65	7,25	8,99
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	6,99	7,70	6,82	7,46	6,32	6,98	5,81	6,48	5,07	5,81
3.1. Privredi	6,52	7,07	6,33	6,78	5,84	6,35	5,23	5,64	4,33	4,68
3.2. Gospodarstvu	8,44	9,68	8,33	9,48	7,68	8,77	7,37	8,74	7,28	9,14

Ponderirane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tablici.

Tablica 33: Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite												
OPIS	12/2014.		06/2015.		09/2015.		12/2015.		06/2016.		09/2016.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	0,92	0,93	0,72	0,73	0,37	0,37	0,34	0,35	0,36	0,36	0,33	0,33
1.1. do tri mjeseca	0,42	0,42	0,27	0,27	0,13	0,13	0,21	0,21	0,25	0,25	0,28	0,28
1.2. do jedne godine	1,94	1,97	1,26	1,28	1,04	1,06	1,18	1,25	0,72	0,76	0,66	0,67
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	2,67	2,74	2,25	2,29	2,12	2,12	1,92	2,01	1,81	1,85	1,79	1,80
2.1. do tri godine	2,40	2,48	2,21	2,26	1,82	1,83	1,67	1,68	1,65	1,70	1,43	1,44
2.2. preko tri godine	3,41	3,43	2,33	2,33	2,88	2,89	2,46	2,72	2,23	2,21	2,51	2,52
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	1,47	1,50	1,69	1,72	1,05	1,06	0,92	0,96	0,90	0,92	0,89	0,89

Grafikon 24: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na depozite

Za razliku od kredita, kod kojih utjecaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uvjetom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na prosinac 2015. godine, ponderirane EKS na kratkoročne, dugoročne i ukupne oročene depozite bilježe samo neznatne promjene, odnosno, nastavljen je trend njihovog vrlo blagog smanjenja. Ponderirana EKS na ukupne oročene depozite iznosi 0,89%, što je za 0,07 postotnih bodova niže u odnosu na prosinac 2015. godine.

Ponderirana EKS na kratkoročne depozite je u rujnu 2016. godine iznosila 0,33%, što je bilo neznatno manje od razine iz prosinca 2015. godine. Najviša je zabilježena u siječnju 2016. godine kada je iznosila 0,44%. Ponderirana EKS na dugoročne depozite bilježi oscilacije unutar 0,46 postotnih bodova i iznosi 1,80% (prosinac 2015. godine 2,01%).

Ako se analizira kretanje kamatnih stopa na kratkoročne depozite po razdobljima ročnosti, EKS na depozite oročene do tri mjeseca bilježi blagi rast od 0,07 postotnih bodova i iznosi 0,28%. S druge strane, kamatna stopa na depozite oročene do jedne godine bilježi nešto veći pad i iznosi 0,67% (12/2015: 1,25%).

Ponderirana EKS na dugoročne depozite oročene do tri godine iznosi 1,44%, što predstavlja smanjenje od 0,24 postotna boda u odnosu na razinu iz prosinca 2015. godine. EKS na depozite oročene preko tri godine u rujnu 2016. godine iznosi 2,52% što je smanjenje od 0,2 postotna boda promatrano u odnosu na prosinac 2015. godine kada je ista iznosila 2,72%.

Prosječna EKS na depozite stanovništva je niža za 0,17 postotnih bodova u odnosu na prosinac 2015. godine i iznosi 1,57%. Kod gospodarstva, prosječna EKS u rujnu 2016. godine je iznosila 1,60% (prosinac 2015. godine 1,81%).

Ukoliko se analizira kretanje ponderiranih prosječnih kamatnih stopa na depozite na godišnjoj razini, u zadnjih pet godina evidentan je kontinuiran pad kamatnih stopa na dugoročne depozite, dok su kamatne stope na kratkoročne depozite, uz prisutne oscilacije, također na najnižoj razini u posljednjih pet godina, a što se može vidjeti u tablici u nastavku.

Tablica 34: Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite na godišnjoj razini i za tri kvartala 2016.

OPIS	2012.		2013.		2014.		2015.		Tri kvartala 2016.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	1,45	1,47	1,65	1,67	1,20	1,23	0,60	0,61	0,36	0,37
1.1. do tri mjeseca	0,86	0,88	1,47	1,47	0,79	0,80	0,27	0,28	0,28	0,28
1.2. do jedne godine	2,55	2,57	1,85	1,87	1,72	1,76	1,25	1,28	0,71	0,73
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	3,78	3,81	3,20	3,23	2,79	2,82	2,20	2,23	1,80	1,82
2.1. do tri godine	3,69	3,71	2,97	3,00	2,61	2,64	2,08	2,10	1,60	1,63
2.2. preko tri godine	4,44	4,50	4,15	4,18	3,32	3,34	2,48	2,52	2,36	2,37
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	2,61	2,64	2,51	2,53	2,04	2,07	1,41	1,43	0,94	0,95

Ponderirane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, daju se u sljedećoj tablici.

Tablica 35: Ponderirane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju

O P I S	12/2014.		6/2015.		9/2015		12/2015.		6/2015.		9/2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,05	8,22	7,91	8,08	7,96	8,16	7,81	8,01	7,26	7,45	7,16	7,35
2. Ponderirane kam. stope na depozite po viđenju	0,13	0,13	0,11	0,11	0,09	0,09	0,09	0,09	0,08	0,08	0,07	0,07

Ponderirana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u rujnu 2016. godine iznosila je 7,35% (smanjenje za 0,66 postotnih bodova u odnosu na prosinac 2015. godine), a na depozite po viđenju 0,07%, što je neznatno manje od razine iz prosinca 2015. godine. Na ove stavke pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na financijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankovni sustav u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbijanja globalne financijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sustavi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unapređenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na financijskim tržištima zbog utjecaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za neometano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaknuti i da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može biti izložena u svom poslovanju također došla do izražaja s izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog utjecaja na financijski i ekonomski sustav u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u F BiH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da

nijednog trenutka likvidnost bankovnog sustava nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

I narednih godina bankarski sektor u F BiH zadržao je dobre performanse u segmentu likvidnosnog rizika, osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani, a najveće promjene dešavale su se u ročnoj strukturi izvora, prije svega depozita, zbog kontinuiranog smanjenja izloženosti prema matičnim grupacijama, čiji su depoziti kod nekoliko banaka u većinskom stranom vlasništvu bili osnovni izvor financiranja za agresivni kreditni rast ostvaren u godinama do izbijanja krize. Također, prisutan je kontinuirani trend smanjenja obveza prema stranim financijskim institucijama-kreditorima, što je također dio procesa razduživanja i strateške orijentacije banaka na domaće depozite, kao osnovni izvor financiranja kreditnog rasta.

Likvidnost bankovnog sustava u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim udjelom likvidnih sredstava u ukupnoj aktivni, te dobrom ročnom usklađenošću financijske aktive i obveza. Ipak, zbog još uvijek prisutnog utjecaja i djelovanja ekonomske krize, ocjena je da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom. Također, treba imati u vidu činjenicu da je utjecaj krize na realni sektor još uvijek izražen, čije se negativne posljedice reflektiraju na ukupno gospodarsko i ekonomsko okruženje u kojem banke u BiH posluju, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obveza i rastom nenaplativih potraživanja, odnosno do smanjenja priljeva likvidnih sredstava u bankama i konverzije kreditnog rizika u rizik likvidnosti. U tom smislu, jedan od najvažnijih utjecaja na poziciju likvidnosti banaka u narednom razdoblju će imati sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva osiguranje aktive koja ima dobre performanse i čija kvaliteta osigurava da se bankarski krediti zajedno s kamatama vraćaju sukladno rokovima dospeljeća.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna osigurati i održavati u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obveze na dan dospeljeća.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospeljeća instrumenata financijske aktive i obveza do 180 dana.

U strukturi izvora financiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30. 9. 2016. najveći udjel od 76,4% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinirane dugove³⁴) s udjelom od 5,4%. Uzeti krediti su s duljim razdobljima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obveza, iako je već dulje vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³⁵, s prisutnim promjenama u smjeru trenda u posljednjih nekoliko godina. Nakon poboljšanja i rasta udjela dugoročnih depozita u razdoblju 2011 - 2013. godina, u 2014. godini dolazi do stagnacije, dok je u 2015. godini zabilježeno blago pogoršanje, koje je nastavljeno i u 2016. godini.

³⁴ Subordinirani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

³⁵ Prema preostalom dospeljeću.

Tablica 36: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću

DEPOZITI	31.12.2014.		31.12.2015.		30.9.2016.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
Štednja i dep. po viđenju	5.771.888	47,6	6.645.840	50,8	7.280.623	53,5	115	110
Do 3 mjeseca	279.332	2,3	266.464	2,0	171.408	1,3	95	64
Do 1 godine	701.041	5,8	679.876	5,2	632.412	4,6	97	93
1. Ukupno kratkoročni	6.752.261	55,7	7.592.180	58,0	8.084.443	59,4	112	106
Do 3 godine	3.437.563	28,3	3.502.798	26,7	3.449.015	25,3	102	98
Preko 3 godine	1.940.922	16,0	2.004.005	15,3	2.073.646	15,3	103	103
2. Ukupno dugoročni	5.378.485	44,3	5.506.803	42,0	5.522.661	40,6	102	100
UKUPNO (1 + 2)	12.130.746	100,0	13.098.983	100,0	13.607.104	100,0	108	104

Ukupni depoziti su u odnosu na kraj 2015. godine povećani za 4% ili 508 milijuna KM, s promjenama u sektorskoj strukturi, što je najvećim dijelom rezultat rasta depozita svih sektora (nominalno najviše stanovništvo za 5% ili 349 milijuna KM i privatna poduzeća za 7% ili 138 milijuna KM), osim bankarskih institucija, koji i dalje imaju trend smanjenja (za 23% ili 176 milijuna KM). Depoziti stanovništva, s udjelom od 57,4%, su najveći sektorski izvor financiranja banaka u F BiH.

Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću od 2012. godine ima kontinuirani trend blagog pogoršanja, u promatranom razdoblju 2016. godine udjel kratkoročnih depozita je povećan sa 58,0% na 59,4%, a udjel dugoročnih depozita smanjeno sa 42,0% na 40,6%.

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su rasta kratkoročnih depozita za 6% ili 492 milijuna KM, kao posljedica rasta depozita stanovništva za 273 milijuna KM, privatnih poduzeća za 153 milijuna KM, vladinih institucija za 70 milijuna KM, javnih poduzeća za 59 milijuna KM, nebankarskih financijskih institucija za 39 milijuna KM, dok je kod bankarskih institucija zabilježen pad od 107 milijuna KM. Dugoročni depoziti su blago povećani za 16 milijuna KM, kao posljedica smanjenja depozita do tri godine za 1,5% ili 54 milijuna KM, najviše sektora privatnih poduzeća i bankarskih financijskih institucija, dok su depoziti preko tri godine povećani za 3,5% ili 70 milijuna KM, najvećim dijelom po osnovi rasta depozita stanovništva, nebankarskih financijskih organizacija i privatnih poduzeća. Treba istaknuti da je kod dugoročnih depozita dominantan udjel dva sektora, i to: stanovništva s povećanjem udjela sa 68,4% na 69,6% i javnih poduzeća s nepromijenjenim udjelom od 9%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveći udjel od 72,6% (+1,0 postotni bod) imaju depoziti stanovništva, zatim depoziti javnih poduzeća 12,7% (+0,1 postotni bod). U razdoblju preko tri godine najveći udjel od 64,6% (+1,6 postotnih bodova) imaju depoziti stanovništva, a depoziti bankarskih institucija, s već dulje vrijeme prisutnim trendom smanjenja, koji je nešto usporeniji, imaju udjel od 13,0% (na kraju 2015. godine 15,9%).

Iako je ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću relativno dobra, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer uključuje stanje depozita za razdoblje od izvještajnog datuma do datuma dospijeća, što je prezentirano u narednoj tablici.

Tablica 37: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću

DEPOZITI	31.12.2014.		31.12.2015.		30.9.2016.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	5.874.183	48,4	6.852.863	52,3	7.394.522	54,3	117	108
7- 90 dana	898.335	7,4	770.687	5,9	786.362	5,8	86	102
91 dan do jedne godine	2.054.981	17,0	2.080.342	15,9	2.015.390	14,8	101	97
1. Ukupno kratkoročni	8.827.499	72,8	9.703.892	74,1	10.196.274	74,9	110	105
Do 5 godina	3.150.040	26,0	3.190.290	24,3	3.211.663	23,6	101	101
Preko 5 godina	153.207	1,2	204.801	1,6	199.167	1,5	134	97
2. Ukupno dugoročni	3.303.247	27,2	3.395.091	25,9	3.410.830	25,1	103	100
UKUPNO (1 + 2)	12.130.746	100,0	13.098.983	100,0	13.607.104	100,0	108	104

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog udjela kratkoročnih depozita od 74,9%, s prisutnim trendom blagog pogoršanja u 2016. godini. U odnosu na kraj 2015. godine, kratkoročni depoziti su imali rast od 5% ili 492 milijuna KM, s povećanjem udjela za 0,8 postotnih bodova, dok je kod dugoročnih depozita prisutan trend stagnacije, uz smanjenje udjela u ukupnim depozitima sa 25,9% na 25,1%. Ako se analizira struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (94,2% dugoročnih depozita i 23,6% ukupnih depozita). Iako je smanjenje depozita s preostalom ročnošću preko pet godina zaustavljeno u 2014. godini, kada je zabilježeno umjereno povećanje od 17% ili 23 milijuna KM, uz prisutan porast u 2015. godini od 34% ili 52 milijuna KM, u 2016. godini dolazi do smanjenja za 3% ili 5,6 milijuna KM. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenim i preostalom dospijeću, može se zaključiti da je od 5,5 milijardi KM dugoročno ugovorenih depozita, sa 30. 9. 2016. 2,1 milijarda KM, odnosno 38% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora financiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita, te da se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priljev financijskih sredstava (zaduživanje) iz inozemstva, kako od matičnih grupacija, tako i od financijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera, FBA je u lipnju 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti³⁶. Uz prethodno ispunjavanje propisanih uvjeta i suglasnost FBA, banke imaju mogućnost da određeni iznos (tzv. korektivni iznos) depozita stanovništva po viđenju koriste za kreditiranje s dužim rokovima dospjeća. Sa 30. 9. 2016. pet banaka, nakon dobivene suglasnosti FBA, koriste korektivni iznos (383 milijuna KM), s napomenom da je još jedna banka dobila suglasnost za korištenje korektivnog faktora u listopadu 2016. godine, a jedna banka, koja je aplicirala za korištenje korektivnog iznosa, je u procesu ocjene ispunjavanja uvjeta. Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji poticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a već su evidentni pozitivni efekti.

Međutim, supervizorska zabrinutost je također prisutna zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom razdoblju i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

³⁶Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima upravljanja rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 46 /14).

U funkciji planiranja potrebne razine likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfelja je determinirana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana s funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontroliraju i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tablica 38: Ročna struktura kredita								
KREDITI	31.12.2014.		31.12.2015.		30.9.2016.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
Dospjela potraživanja i plaćene izvanbil. obveze	1.210.806	10,8	1.186.501	10,2	1.181.703	9,7	98	100
Kratkoročni krediti	2.256.837	20,2	2.283.316	19,7	2.425.589	20,0	101	106
Dugoročni krediti	7.702.634	69,0	8.140.927	70,1	8.520.232	70,3	106	105
UKUPNO KREDITI	11.170.277	100,0	11.610.744	100,0	12.127.524	100,0	104	104

U tri kvartala 2016. godine dugoročni krediti su povećani za 5% ili 379 milijuna KM, a iznosili su 8,5 milijardi KM, kratkoročni krediti su veći za 6% ili 142 milijuna KM, iznosili su 2,4 milijarde KM, dok su dospjela potraživanja iznosila 1,2 milijarde KM, blago su niža za pet milijuna KM, najviše kao rezultat trajnog otpisa u iznosu od 58 milijuna KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje dužnici banaka imaju u servisiranju svojih dugova zbog djelovanja ekonomske krize. U strukturi dospjelih potraživanja 64,5% se odnosi na privatna poduzeća, 33,3% na stanovništvo i 2,2% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 86% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim poduzećima na dugoročne se odnosi 53%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveći udjel od 68,1% što je za 0,4 postotna boda više u odnosu na kraj 2015. godine, a u tri kvartala 2016. godine imali su blagi rast od 4%. Novčana sredstva su niža za 1% ili 26 milijuna KM, a njihov udjel, u odnosu na kraj 2015. godine, je smanjen sa 28,3% na 27,1%.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tablici.

- u % -

Tablica 39: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2014.	31.12.2015.	30.9.2016.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ³⁷ / ukupna aktiva	28,5	28,4	27,3
Likvidna sredstva / kratkoročne financ. obveze	49,1	48,4	45,9
Kratkoročne financ. obveze/ ukupne financ. obveze	69,3	70,0	71,3
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ³⁸	84,9	82,9	84,0
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinirani dugovi ³⁹	83,9	82,2	83,3

U promatranom razdoblju 2016. godine pokazatelji su blago pogoršani, zbog smanjenja novčanih sredstava, većeg rasta kredita u odnosu na rast depozita i smanjenja uzetih kredita.

³⁷ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga financijska sredstva s preostalim rokom dospeljeća manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

³⁸ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

³⁹ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinirani dugovi, što je realniji pokazatelj.

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je u 2013. godini, nakon pogoršanja u 2012. godini, poboljšao (sa 88,1% na 86,4%), a isti trend je nastavljen i u 2014. i 2015. godini. Međutim, sa 30. 9. 2016. pokazatelj je pogoršao na 84,0% (+1,1 postotni bod), kao rezultat većeg rasta kredita od rasta depozita. Kod sedam banaka pokazatelj je viši od 85% (kritična razina). S jedne strane, kod ovih banaka to je rezultat strukture pasive (relativno značajan udjel kapitala), a s druge strane, visokog udjela kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju, u on site kontrolama, usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja razine likvidnosti, te praksi upravljanja izvorima sredstava, kako bi se osigurala zadovoljavajuća pozicija likvidnosti.

Banke su u 2016. godini redovno ispunjavale obvezu održavanja propisane obvezne rezerve kod Centralne banke BiH⁴⁰. Obvezna rezerva, kao značajan instrument monetarne politike, u BiH, u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uvjetima utjecaja krize i pojačanog odljeva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 1. 10. 2008. u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utječe također značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obvezu dekadnog prosjeka od 10% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 5% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

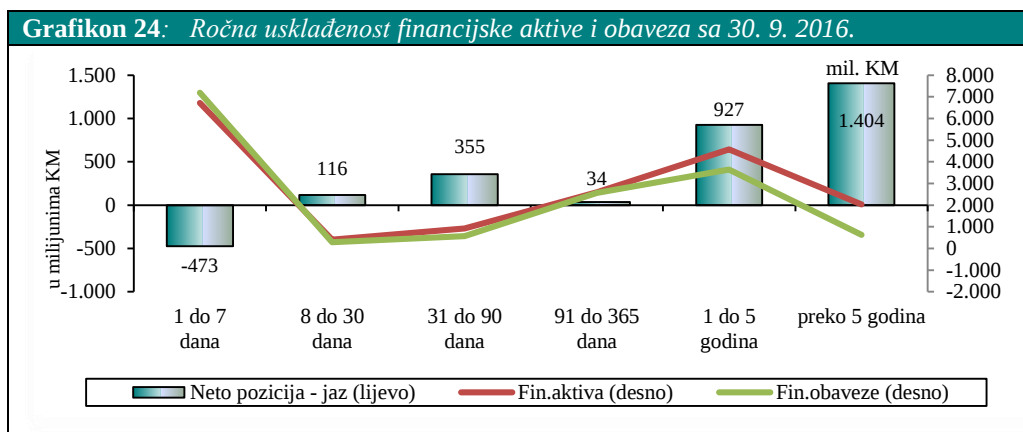
- u 000 KM-

Tablica 40: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
	31.12.2014.	31.12.2015.	30.9.2016.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos		
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	4.060.671	4.592.752	4.740.689	113	103
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.797.970	4.310.524	4.546.157	114	105
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	6.351.607	7.358.839	8.170.200	116	111
4.Iznos obveze:					
4.1. dekadni prosjek 10% od iznosa red.br. 3	635.161	735.884	817.020	116	111
4.2. dnevni minimum 5% od iznosa red.br.3	317.580	367.942	408.510	116	111
5.Ispunjenje obveze: dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	3.425.510	3.856.868	3.923.669	113	102
6. Ispunjenje obveze: dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	3.480.390	3.942.582	4.137.647	113	105

Ukoliko se promatra ročna usklađenost preostalih dospjeća ukupne finansijske aktive⁴¹ i obveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2015.

⁴⁰ U „Sl. glasniku BiH“, br. 30/16, objavljena Odluka o utvrđivanju i održavanju obveznih rezervi i utvrđivanju naknade CB BiH bankama na iznos rezerve, s primjenom od 1. srpnja 2016.

⁴¹ Finansijska aktiva iskazana je na neto osnovi (umanjena za ispravke vrijednosti).

Sa 30. 9. 2016. kratkoročna finansijska aktiva banaka u iznosu od 10,6 milijardi KM bila je veća za 32 milijuna KM od kratkoročnih obveza. U odnosu na kraj 2015. godine, kada je pozitivni jaz iznosio 234 milijuna KM, to je smanjenje od 202 milijuna KM ili 86,4%, koje je dovelo do pogoršanja koeficijenta pokrivenosti kratkoročnih obveza sa 102,3% na 100,3%.

Kratkoročna finansijska aktiva je povećana za 3,1%, a kratkoročne finansijske obveze za 5,2%. U okviru kratkoročne finansijske aktive najveće povećanje od 4,8% ili 205 milijuna KM zabilježeno je kod neto kredita, kod aktive za trgovinu 10,5% ili 93 milijuna KM, kod novčanih pozajmica danih drugim bankama 89,0% ili 56 milijuna KM i 4,1% ili sedam milijuna KM kod ostale finansijske aktive, dok je smanjenje od 0,5% ili 26 milijuna KM zabilježeno kod novčanih sredstava i 14,8% ili 10 milijuna KM kod vrijednosnih papira koji se drže do dospeljeća. Finansijska aktiva preostalog roka dospeljeća preko jedne godine je povećana za 4,9% ili 306 milijuna KM, najviše kao posljedica povećanje kredita za 5,2% ili 321 milijun KM.

Obveze s rokom dospeljeća do jedne godine (10,6 milijardi KM) su povećane (+ 5,2%), s promjenama u sljedećim stavkama: povećanje depozita za 5,1% ili 492 milijuna KM i ostalih finansijskih obveza za 16,0% ili 33 milijuna KM, te obveza po uzetim kreditima za 0,3% ili 0,5 milijuna KM. Obveze s rokom dospeljeća preko jedne godine (4,3 milijarde KM) bilježe blago smanjenje od 1,3% ili 56 milijuna KM, najviše kao posljedica smanjenja obveza po uzetim kreditima za 9,7% ili 72 milijuna KM.

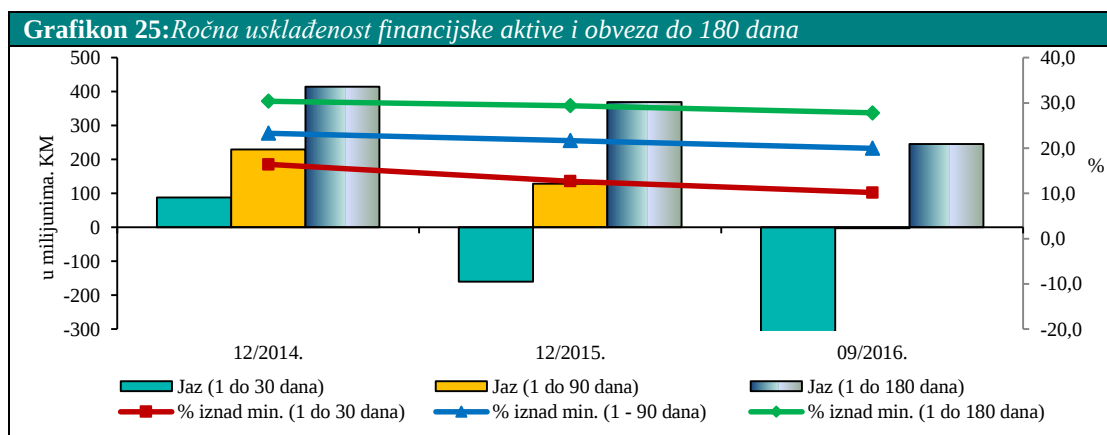
Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospeljeća stavki finansijske aktive i obveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana⁴².

⁴² Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su postotci za ročnu usklađenost finansijske aktive i obveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospeljeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospeljeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospeljeća do 90 dana u plasmane s rokom dospeljeća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospeljeća do 180 dana u plasmane s rokom dospeljeća do 180 dana.

Tablica 41: Ročna usklađenost financijske aktive i obveza do 180 dana

Opis	31.12.2014.	31.12.2015.	30.9.2016.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4	5 (3/2)	6(4/3)
I. 1-30 dana					
1. Iznos financijske aktive	6.303.761	6.878.280	7.112.227	109	103
2. iznos financijskih obveza	6.215.782	7.037.944	7.469.684	113	106
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	87.979	-159.664	-357.457	n/a	n/a
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	101,4%	97,7%	95,2%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	16,4%	12,7%	10,2%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos financijske aktive	7.132.287	7.750.227	8.035.999	109	104
2. iznos financijskih obveza	6.901.893	7.621.496	8.038.524	110	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	230.394	128.731	-2.525	56	n/a
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	103,3%	101,7%	100,0%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	23,3%	21,7%	20,0%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos financijske aktive	8.062.506	8.735.123	9.013.934	108	103
2. iznos financijskih obveza	7.647.885	8.365.780	8.768.424	109	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	414.621	369.343	245.510	89	66
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	105,4%	104,4%	102,8%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	30,4%	29,4%	27,8%		

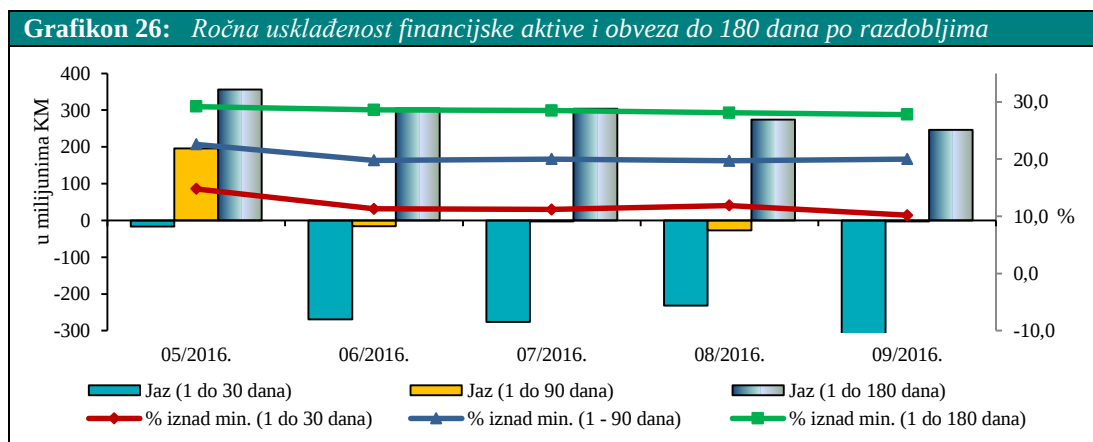
Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 30. 9. 2016. pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost financijske aktive i obveza u odnosu na propisane limite.

Sa 30. 9. 2016. financijska aktiva u prvom i drugom intervalu bila je manja od financijskih obveza, zbog većeg rasta financijskih obveza, prvenstveno depozita i ostalih financijskih obveza, od rasta financijske aktive (rast neto kredita, aktive za trgovinu, pozajmica danih drugim bankama, vrijednosnih papira koji se drže do dospeljeća i ostale financijske aktive). I pored rasta financijskih obveza, u trećem intervalu financijska aktiva bila je veća od financijskih obveza, zbog rasta aktive, prvenstveno neto kredita, pozajmica danih drugim bankama i aktive za trgovinu.

Kao rezultat navedenog, ostvareni postotci ročne usklađenosti su u sva tri intervala nešto niži nego na kraju 2015. godine, ali i dalje su znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 10,2%, u drugom za 20,0% i u trećem intervalu za 27,8%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti finansijske aktive i obveza u razdoblju svibanj-rujan 2016. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim postotcima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na temelju svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankovnog sustava u F BiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i razina izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte finansijske krize na BiH i utjecaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane, zbog loše ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih finansijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor financiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, zbog slabijeg priljeva likvidnih sredstava uslijed pada naplativosti kredita, treba istaknuti kako će u narednom razdoblju banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obveza na vrijeme, a na temelju kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uvjetima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvješća i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i postupaju li sukladno usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilance i izvanbilance

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilančnim i izvanbilančnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih tečajeva i/ili neusklađenosti razine aktive, pasive i izvanbilančnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno s kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih načela kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja utjecaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴³ kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu

⁴³ "Službene novine F BiH", br. 48/12 – Pročišćeni tekst.

individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na temeljni kapital banke⁴⁴.

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i razinu izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvješćivati FBA. Na temelju kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvješća, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 30. 9. 2016. na razini bankovnog sustava u valutnoj strukturi aktive banaka udjel stavki u stranim valutama iznosilo je 10,1% ili 1,8 milijardi KM (na kraju 2015. godine 11,5% ili dvije milijarde KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je udjel obveza u stranoj valuti znatno veći i iznosi 39,3% ili sedam milijardi KM (na kraju 2015. godine 41,6% ili 7,1 milijarda KM).

U sljedećoj tablici daje se struktura i trend financijske aktive i obveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

-u milijunima KM-

Tablica 42: Devizna usklađenost financijske aktive i obveza (EURO i ukupno) ⁴⁵										
Opis	31.12.2015.				30.9.2016.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Financijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	839	10,7	1.311	15,3	589	7,8	1.066	13,0	70	81
2. Krediti	29	0,4	31	0,4	26	0,3	27	0,3	90	87
3. Krediti s val. klauzulom	6.510	82,6	6.595	76,9	6.369	84,3	6.409	78,1	98	97
4. Ostalo	500	6,3	636	7,4	407	5,4	539	6,6	81	85
5. Ostala fin.akt. s val.kl. ⁴⁶	N/a	N/a	N/a	N/a	168	2,2	169	2,0	N/a	N/a
Ukupno (1+2+3+4)	7.878	100,0	8.573	100,0	7.559	100,0	8.210	100,0	96	96
<i>II. Financijske obveze</i>										
1. Depoziti	5.498	72,8	6.153	74,9	5.438	72,8	6.056	74,8	99	98
2. Uzeti krediti	810	10,7	812	9,9	745	10,0	745	9,2	92	92
3. Dep. i kred. s val.klauz.	1.076	14,2	1.076	13,1	1.102	14,7	1.102	13,6	102	102
4. ostalo	170	2,3	176	2,1	183	2,5	195	2,4	108	111
Ukupno (1+2+3+4)	7.554	100,0	8.217	100,0	7.468	100,0	8.098	100,0	99	99
<i>III. Izvanbilanca</i>										
1. Aktiva	37		48		59		94			
2. Pasiva	129		208		170		218			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	232		196							
%	12,7%		10,7%							
Kratka					20		12			
%					1,0%		0,6%			
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	17,3%		19,3%		29,0%		29,4%			

⁴⁴ Člankom 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% temeljnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

⁴⁵ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁴⁶ Stavke na ovoj poziciji sa 31.12.2015. iskazane su na poziciji 3. Krediti s val. klauzulom.

Ako se analizira struktura stranih valuta, u financijskoj aktiv⁴⁷ dominantan je udjel EURO od 62,6%, (31. 12. 2015. godine 69,2%), uz smanjenje nominalnog iznosa sa 1,4 milijarde KM na jednu milijardu KM. Udjel EURO u obvezama od 91,0% je na istoj razini, uz pad nominalnog iznosa za 112 milijuna KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kredit i ostala financijska aktiva) i obveza⁴⁸, koji je posebno značajan u aktiv⁴⁷ (80,1% ili 6,6 milijardi KM), što je na približno istoj razini kao i na kraju 2015. godine (76,9% ili 6,6 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 19,9% ili 1,6 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 12,4% ili 1,0 milijardi KM i ostale valute 7,4% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2015. godine ostale stavke u EURO imale su udjel od 16,0% ili 1,4 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (11,0 milijardi KM), cca 58,5% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (99,4%).

Na strani izvora, struktura financijskih obveza uvjetuje i determinira strukturu stavki financijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obvezama (8,1 milijarda KM) najveći udjel od 78,6% ili 6,4 milijarde KM imaju stavke u EURO, najviše depoziti (na kraju 2015. godine udjel obveza u EURO bilo je 78,8% ili 6,5 milijardi KM). Udjel i iznos indeksiranih obveza u posljednjih pet godina (s iznimkom 2013. godine kada je ostvaren pad od 13% ili 117 milijuna KM) ima trend rasta, od 2011. godine kada su iznosile 661 milijun KM, što je bio udjel od 8%, na razinu od 1,1 milijarde KM i udjel od 13,6% sa 30. 9. 2016. Rast indeksiranih obveza (skoro sve se odnosi na depozite) uvjetovan je, s jedne strane, odljevom depozita i kreditnih obveza u stranim valutama, koji su bili izvor za kredite odobravane s valutnom klauzulom, a s druge strane, kontinuirano visokim iznosom kredita s valutnom klauzulom. U cilju održavanja devizne usklađenosti, banke povećavaju stavke indeksiranih obveza (depozita), s napomenom da većina banaka ima dugu deviznu poziciju.

Promatrano po bankama i ukupno na razini bankovnog sustava F BiH može se konstatirati da se izloženost banaka i sustava FX riziku u 2016. godini kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 30. 9. 2016. dugu deviznu poziciju imalo je osam banaka, a isti broj banaka imalo je kratku poziciju. Na razini sustava iskazana je kratka devizna pozicija od 0,6% ukupnog temeljnog kapitala banaka, što je za 29,4 postotna boda manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO, kao i ukupna, iznosila je 1,0% što je za 29,0 postotnih bodova manje od dozvoljene, pri čemu su stavke financijske aktive bile manje od financijskih obveza (neto kratka pozicija).

Iako u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su se pridržavati propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom sukladno usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

⁴⁷ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio financijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, financijska aktiva se do 31.12.2011. iskazivala po neto načelu, odnosno umanjena za rezerve za kreditne gubitke, dok se s prelaskom na novu metodologiju izračuna umanjena stavki financijske aktive u skladu sa MRS, od 31.12.2011., iskazuje umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obveze.

⁴⁸ U cilju zaštite od promjena deviznog tečaja banke ugovaraju određene stavke aktive (kredit i obveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u razdoblju provedbe reformi je dostigao zavidnu razinu i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio financijskog i ukupnog ekonomskog sustava F BiH. Naredne aktivnosti trebaju biti usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktualnim stresnim uvjetima, te njegov daljnji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uvjetovani stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sustava, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduvjet za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi poticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor gospodarstva i stanovništva.

Propise, njihovo poboljšanje i dogradnju, kao i operativne odluke iz svoje nadležnosti, FBA je donosila uz poduzimanje svih propisanih koraka čiji je osnovni cilj bio da banke u svom radu u najvećoj mjeri osiguraju zakonitost, punu primjenu propisa FBA i svih općeprihvaćenih načela i praksi za njihov, naročito u uvjetima sveprisutne recesije, oprezan i uspješan rad. Pored navedenog, insistiranje i ciljevi svih napora FBA bili su usmjereni na jačanje kapitala banaka, poboljšanje njihovih kreditnih politika i njihova dosljedna primjena u praksi, podizanje opreza na najvišu moguću razinu u upravljanju kreditnim rizikom, koji je još uvijek dominantan u našem okruženju, i rizikom likvidnosti, ali i na jačanje sposobnosti za upravljanje potencijalnom kriznom situacijom.

Agencija za bankarstvo F BiH, u okviru svojih nadležnosti, u narednom razdoblju će:

- poduzimati mjere i aktivnosti za sigurnije i stabilnije poslovanje banaka i bankovnog sustava u cjelini i njegovu podršku gospodarstvu i stanovništvu;
- nastaviti sa provedbom aktivnosti na objedinjavanju supervizije na državnoj razini;
- poduzimati mjere i aktivnosti u cilju realizacija mjera iz Reformske agende i Programa ekonomskih reformi koje se odnose na bankarski i financijski sektor;
- raditi na realizaciji preporuka FSAP misije u cilju unapređenja kvalitete supervizije bankarskog sektora;
- nastaviti s aktivnostima izgradnje regulatornog okvira (podzakonskih akata) sukladno usvojenoj Strategiji i godišnjem planu na izradi regulative, a u cilju implementacije Bazela II/III i EU direktiva i kao dio priprema za priključivanje BiH Europskoj uniji;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvješća i kontrolama na licu mjesta s težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentriran veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
 - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma i unapređivati suradnju s drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - pregledati i redovito ažurirati plan za izvanredne situacije u sklopu pripreme za krizu,
 - nastaviti s razvojem i primjenom „Sustav ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije financijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
 - nadzirati usklađenost poslovanja banaka sa zakonima i podzakonskim aktima i primijenjene prakse u bankama u segmentu zaštite korisnika financijskih usluga i žirana,
 - uspostavljati i širiti suradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru F BiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,

- nastaviti suradnju sa ECB-om i EBA-om i razmjene informacija u nadzoru banaka, te za međunarodnim finansijskim institucijama MMF, SB, EBRD-om i dr.
- unapređivati suradnju s Udrugom banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja (npr. uvođenje novih proizvoda, naplata potraživanja, funkcioniranje Centralnog registra kredita-pravnih i fizičkih osoba, s dnevnom ažurnosti podataka i sl.), organizirati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati suradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka;
- kontinuirano operativno usavršavati informacijski sustav, kao bitan preduvjet za efikasan i proaktivan nadzor banaka, odnosno informatičke podrške u funkciji što ranijeg upozoravanja i preventivnog djelovanja u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati okončanje postupaka likvidacije.

Također je potrebno i dalje snažnije angažiranje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji aktivnosti iz Reformske agende za Bosnu i Hercegovinu za razdoblje 2015.-2018. godina;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na razini države;
- realizaciji Programa ekonomskih reformi za 2016.-2018. godina (ERP BIH 2016.-2018.);
- kreiranju i dogradnji zakonske regulative za finansijski i bankarski sektor, polazeći i od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva, a koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, a posebno na pripremi i usvajanju novog Zakona o bankama i zakonskog okvira za sanaciju banaka;
- ubrzavanju provedbe ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao razini ostvarenoj u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za gospodarstvo;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- uspostavljanje mehanizma izvansudskog restrukturiranja dugova gospodarskih društava;
- kreiranje i donošenje mjera u cilju rješavanja ili ublažavanja problema prezaduženih osoba;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najvažniji dio sustava, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrirati na:

- povećanje opsega kreditne aktivnosti u cilju podrške gospodarstvu, uz potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te obrani od utjecaja posljedica krize koja je u sadašnjim uvjetima najveća opasnost za banke i za realni sektor gospodarstva i stanovništva;
- unapređenju sustava upravljanja rizicima i sustava ranog prepoznavanja pogoršanja kreditnog portfelja i efikasnijim mjerama za rješavanje nekvalitetnih kredita;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje razine solventnosti razmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, jačanje sustava unutarnjih kontrola i funkcije unutarnje revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obveza i uloge;
- dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- implementaciji zakona i podzakonskih akata u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žirana;

- aktivan udjel u implementaciji mjera na rješavanju problema prezaduženosti pojedinaca, finansijskoj konsolidaciji gospodarskih društava;
- pripremi i ažuriranju svojih planova izvanrednih mjera;
- redovito, ažurno i točno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O-90-4/16.

Sarajevo, 8. prosinca 2016.

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Bilanca stanja banaka u F BiH po shemi FBA
PRILOG 3.....	Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u F BiH
PRILOG 4.....	Štednja stanovništva u bankama u F BiH
PRILOG 5.....	Izvešće o klasifikaciji aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki u bankama u F BiH
PRILOG 6.....	Račun dobiti i gubitka banaka u F BiH po shemi FBA
PRILOG 7.....	Izvešće o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u F BiH
PRILOG 8.....	Podaci o zaposlenim u bankama u F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 30.09.2016.godine

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1.	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
2.	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
3.	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	070/340-341, fax:036/444- 235	SANELA PAŠIĆ
4.	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5.	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	SAMIR MUSTAFIĆ
6.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Tone Hrovata bb	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
7.	NLB BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Džidžikovac 1.	033/720-300, fax:035/302- 802	SENAD REDŽIĆ
8.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	ADNAN BOGUNIĆ
9.	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
10.	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	KARLHEINZ DOBNIGG
11.	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Anđela Zvzdovića 1	033/295-601, fax:263-832	EDIN KARABEG
12.	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7.	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
13.	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	DALIBOR ĆUBELA
14.	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	VEDRAN HADŽIAHMETOVIĆ
15.	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	Privremeni direktor DAMIR SOKOLOVIĆ
16.	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne 47c	033/252-230, fax: 252-245	ALI RIZA AKBAŞ

PRILOG 2

BILANCA STANJA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA
AKTIVNA PODBILANCA

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	30.9.2016.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.560.234	4.857.483	4.831.706
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	618.460	1.058.837	2.276.743
1b	Kamatonosni računi depozita	3.941.774	3.798.646	2.554.963
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	586.704	882.829	975.925
3.	Plasmani drugim bankama	50.836	78.420	128.726
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima leasinga i dospjela potraživanja	11.170.277	11.610.744	12.127.524
4a	Kreditni	9.959.429	10.424.207	10.945.790
4b	Potraživanja po poslovima leasinga	42	36	31
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima leasinga	1.210.806	1.186.501	1.181.703
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	214.585	167.377	152.457
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	491.740	482.817	489.869
7.	Ostale nekretnine	34.120	34.077	42.602
8.	Investicije u nekonsolidirana povezana poduzeća	23.135	22.114	18.615
9.	Ostala aktiva	241.737	265.171	277.060
10.	MINUS: Ispravke vrijednosti	1.222.838	1.239.307	1.231.903
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	1.160.481	1.181.736	1.173.181
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	62.357	57.571	58.722
11.	UKUPNA AKTIVA	16.150.530	17.161.725	17.812.581
	O B V E Z E			
12.	Depoziti	12.130.746	13.098.983	13.607.104
12a	Kamatonosni depoziti	9.360.082	9.935.353	9.954.741
12b	Nekamatonosni depoziti	2.770.664	3.163.630	3.652.363
13.	Uzete pozajmice - dospjele obveze	150	150	150
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obveza			
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje izvanbilančnih obveza	150	150	150
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka			
15.	Obveze prema vladi			
16.	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.026.503	904.050	832.620
16a	s preostalim rokom dospelja do jedne godine	359.866	161.356	161.882
16b	s preostalim rokom dospelja preko jedne godine	666.637	742.694	670.738
17.	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	156.233	119.835	119.715
18.	Ostale obveze	417.395	468.719	489.942
19.	UKUPNE OBVEZE	13.731.027	14.591.737	15.049.531
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	11.959	11.709	8.828
21.	Obične dionice	1.221.591	1.155.783	1.178.254
22.	Emisioni ažio	136.485	132.667	132.667
22a	na trajne prioritetne dionice	88	88	88
22b	na obične dionice	136.397	132.579	132.579
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	618.214	836.609	955.185
24.	Tečajne razlike			
25.	Ostali kapital	115.520	117.486	172.382
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	315.734	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.419.503	2.569.988	2.763.050
28.	UKUPNE OBVEZE I KAPITAL (19 +26)	16.150.530	17.161.725	17.812.581
	PASIVNA I NEUTRALNA PODBILANCA	638.913	713.765	715.293
	UKUPNA BILANČNA SUMA BANAKA	16.789.443	17.875.490	18.527.874

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANCIJSKOG REZULTATA
BANAKA U F BiH na dan 30. 9. 2016.**

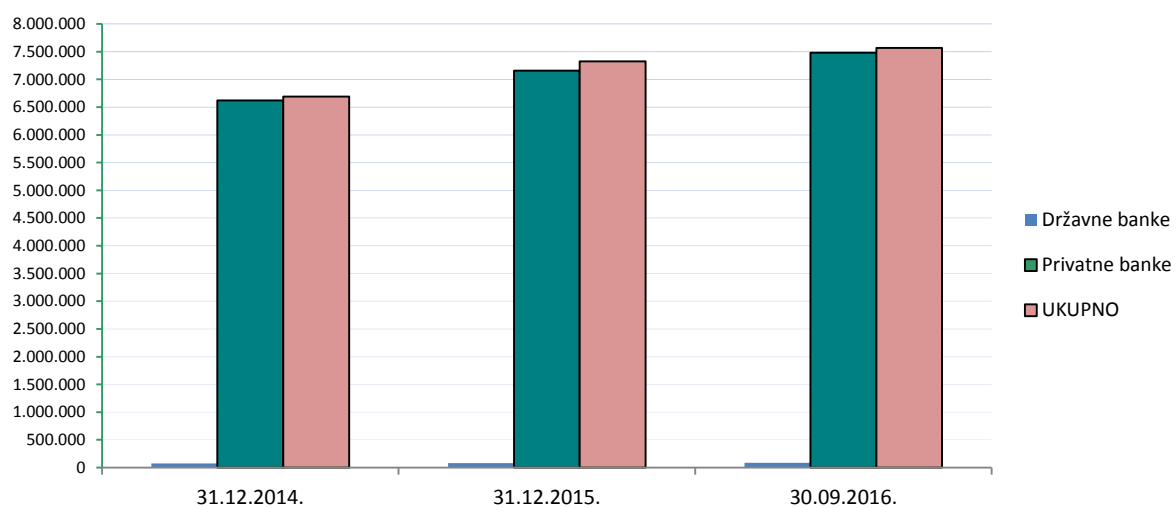
u 000 KM

R. br.	BANKA	Aktiva		Kredit		Depoziti		Financij ski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1.	BOR Banka d.d. Sarajevo	253.432	1,4%	177.331	1,5%	151.412	1,1%	110
2.	Bosna Bank International d.d. Sarajevo	739.381	4,2%	538.436	4,4%	474.572	3,5%	4.661
3.	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	821.609	4,6%	561.223	4,6%	586.576	4,3%	-37.894
4.	Intesa Sanpaolo banka d.d. Sarajevo	1.774.137	10,0%	1.251.202	10,3%	1.307.733	9,6%	22.538
5.	Investiciono Komercijalna banka d.d. Zenica	415.930	2,3%	260.764	2,2%	329.509	2,4%	1.786
6.	Komercijalno Investiciona banka d.d. Velika Kladuša	89.484	0,5%	50.065	0,4%	61.900	0,5%	1.167
7.	NLB banka d.d. Sarajevo	943.227	5,3%	683.034	5,6%	769.371	5,7%	9.586
8.	Privredna Banka d.d Sarajevo	154.132	0,9%	97.514	0,8%	128.003	0,9%	651
9.	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	382.257	2,1%	310.185	2,6%	252.834	1,9%	-545
10.	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina	3.837.623	21,5%	2.269.974	18,7%	3.094.555	22,7%	65.606
11.	Sberbank BH d.d. Sarajevo	1.144.727	6,4%	950.758	7,8%	889.198	6,5%	8.948
12.	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	1.182.168	6,6%	929.400	7,7%	966.333	7,1%	18.632
13.	Union banka d.d. Sarajevo	421.327	2,4%	150.803	1,2%	352.576	2,6%	214
14.	UniCredit bank d.d. Mostar	4.594.766	25,8%	3.079.357	25,4%	3.530.455	25,9%	69.032
15.	Vakufska banka d.d. Sarajevo	294.785	1,7%	212.442	1,8%	251.502	1,8%	1.058
16.	Ziraatbank BH d.d. Sarajevo	763.596	4,3%	605.036	5,0%	460.575	3,4%	6.832
	UKUPNO	17.812.581	100%	12.127.524	100%	13.607.104	100%	172.382

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA U BANKAMA U F BiH

u 000 KM

	31.12.2014.	31.12.2015.	30.09.2016.
Državne banke	73.072	78.771	85.092
Privatne banke	6.618.891	7.156.178	7.480.757
UKUPNO	6.691.963	7.234.949	7.565.849

KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANCE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI na dan 30. 9. 2016.

- KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANCE -

u 000 KM

Red br.	STAVKE AKTIVE BILANCE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.242.078	163.632	8.072	8.700	1.007	2.423.489
2.	Dugoročni krediti	7.675.849	472.758	201.999	109.620	15.492	8.475.718
3.	Ostali plasmani	151.944	1.482	24	182	1.915	155.547
4.	Obračunata kamata i naknada	36.672	3.539	1.698	4.345	23.751	70.005
5.	Dospjela potraživanja	51.666	23.627	20.992	309.815	749.654	1.155.754
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama			50	927	24.972	25.949
7.	Ostala bilančna aktiva koja se klasificira	559.882	3.841	838	2.464	35.427	602.452
8.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA KOJA SE KLASIFICIRA (zbroj pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	10.718.091	668.879	233.673	436.053	852.218	12.908.914
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	210.702	56.714	56.474	260.037	852.271	1.436.198
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANČNE AKTIVE	133.207	42.942	83.779	246.386	725.589	1.231.903
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	120.963	36.021	14.954	60.999	133.515	366.452
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	86.908	29.783	23.383	81.922	57.255	279.251
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI						195.517
14.	BILANČNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFICIRA (bruto knjigovod. vrijednost)						6.135.570
15.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						19.044.484

PREGLED AKTIVE BILANCE KOJA SE NE KLASIFICIRA I IZNOSA PLASMANA OSIGURANIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	3.921.082
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka s utvrđenim investicijskim rejtingom	776.011
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	507.938
14.d	Stechena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja tijekom godinu dana od dana stjecanja	14.057
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	
14.f	Potraživanja za više uplaćene porezne obveze	19.061
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	110.729
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitirani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja osigurana njihovim bezuvjetnim garancijama plativim na prvi poziv	786.692
	UKUPNO pozicija 14	6.135.570
8a.	Iznos plasmana osiguranih novčanim depozitima	182.915

PRILOG 5A

KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANCE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30. 9. 2016.

- KLASIFIKACIJA IZVANBILANČNIH STAVKI -

u 000 KM

Red br.	IZVANBILANČNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	382.840	28.801	3.961	1.006	3	416.611
2.	Činidbene garancije	602.932	88.815	3.888	632		696.267
3.	Nepokriveni akreditivi	39.696	234	108			40.038
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.551.211	74.687	1.179	168	154	1.627.399
5.	Ostale potencijalne obveze banke	12.127	151		1	150	12.429
6.	UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE KLASIFICIRAJU (zbroy pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke	2.588.806	192.688	9.136	1.807	307	2.792.744
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	50.905	11.905	3.229	1.004	307	67.350
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA IZVANBILANČNE STAVKE	30.537	1.870	4.713	631	256	38.007
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	29.787	10.777	436	494	51	41.545
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBIL. STAVKAMA	24.000	10.028	688	1.619	148	36.483
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA						10.739
12.	IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFICIRAJU						370.550
13.	UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE						3.163.294
6a.	Iznos potencijalnih obveza osiguranih novčanim depozitom						43.540
6b.	Iznos odobrenih a neiskorištenih kredita s klauzulom o bezuvjetnom otkazivanju						512.172

PRILOG 6

RAČUN DOBITI I GUBITKA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA

u 000 KM

R.br.	O P I S	30.9.2014.	30.9.2015.	30.9.2016.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	3.069	1.065	1.354
2)	Plasmani drugim bankama	1.705	1.352	1.543
3)	Kredit i poslovi leasinga	519.657	515.294	502.582
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospijeca	5.352	4.971	3.926
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	651	49	37
6)	Potraživanja po plaćenim izvanbilančnim obvezama	6	2	2
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	47.352	49.590	53.915
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	577.792	572.323	563.359
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	145.632	130.556	108.927
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0	0
3)	Uzete pozajmice - dospjele obveze	0	0	0
4)	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	14.694	11.401	8.854
5)	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	8.512	6.093	5.435
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	1.665	1.120	2.340
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	170.503	149.170	125.556
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	407.289	423.153	437.803
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja s devizama	33.836	36.716	38.580
b)	Naknade po kreditima	4.939	5.954	7.087
c)	Naknade po izvanbilančnim poslovima	18.672	18.018	18.194
d)	Naknade za izvršene usluge	152.650	163.487	181.198
e)	Prihod iz poslova trgovanja	178	132	232
f)	Ostali operativni prihodi	30.287	31.542	27.616
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	240.562	255.849	272.907
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i izravni rashodi			
1)	Trošk.ispr.vrijed. riz. aktive, rezerviranja za potenc. obveze i ost.vrijed.usklad	104.641	78.303	64.455
2)	Ostali poslovni i izravni troškovi	58.772	63.570	72.274
3)	UKUPNI POSLOVNI I IZRAVNI RASHODI 1) + 2)	163.413	141.873	136.729
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plaća i doprinosa	184.319	181.956	180.480
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	108.389	107.437	109.094
3)	Ostali operativni troškovi	67.758	73.788	112.025
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	360.466	363.181	401.599
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	523.879	505.054	538.328
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	153.395	181.036	210.821
5.	GUBITAK	29.423	7.088	38.439
6.	POREZI	0	38	0
7.	DOBIT PO OSNOVI POVEĆANJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA	0	0	0
8.	GUBITAK PO OSNOVI SMANJENJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA	0	0	0
9.	NETO-DOBIT 4. - 6.	153.395	180.998	210.821
10.	NETO-GUBITAK 4. - 6.	29.423	7.088	38.439
11.	FINANCIJSKI REZULTAT 9.-10.	123.972	173.910	172.382

PRILOG 7

IZVJEŠĆE O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U FBiH - AKTIVNA BILANCA

u 000 KM

R.br	O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	30.9.2016.
	TEMELJNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumulativnih dionica izdanih po osnovi novčanih uplata u dionički kapital	1.217.909	1.151.971	1.174.442
1.2.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumulativnih dionica izdanih po osnovi uložених stvari i prava u dionički kapital	12.550	12.431	12.431
1.3.	Iznos emisijonih ažia ostvarenih pri uplati dionica	136.485	132.667	132.667
1.4.	Opće zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	106.051	163.794	234.179
1.5.	Ostale rezerve formirane iz dobiti nakon oporez. na temelju odluke skupštine banke	409.634	427.706	529.124
1.6.	Zadržana, neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina i dobit tekuće godine	108.756	122.065	141.078
1.a.	UKUPNO (od 1.1 do 1.6)	1.991.385	2.010.634	2.223.921
1.b.	Odbitne stavke od 1.a			
1.7.	Nepokriveni gubici preneseni iz prethodnih godina	122.705	28.371	119.789
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	50.868	102.108	40.207
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	81	102	599
1.10.	Iznos nematerijalne imovine u skladu s primjenjivim računovodstvenim okvirom	41.873	49.837	43.594
1.11.	Iznos odloženih poreznih sredstava	2.780	1.641	1.441
1.12.	Iznos negat. revalorizacijskih rezervi po osnovi efekata promj. fer vrijed. imovine	1.282	1.696	1.016
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10)	219.589	183.755	206.646
1.	IZNOS TEMELJNOG KAPITALA: (1.a. - 1.b.)	1.771.796	1.826.879	2.017.275
	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdanih po osnovi novčanih uplata u dionički kapital	3.091	3.090	209
2.2.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdanih po osnovi uložених stvari i prava u dionički kapital	0	0	0
2.3.	Iznos općih rezervi za pokriće kreditnih gubitaka za aktivu banke procijenjenu kao kategorija A - Dobra aktiva	229.895	208.619	217.765
2.4.	Iznos pozit. revalorizacijskih rezervi po osnovi efekata promj. fer vrijedn. imovine	23.703	9.735	12.110
2.5.	Iznos dobiti za koju je Agencija izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordiniranih dugova	154.814	107.918	105.020
2.7.	Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos ostalih instrumenata kapitala	1.419	1.422	1.422
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1 do 2.8)	412.922	330.784	336.526
	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji po ocjeni FBA predstavlja primljenu, a precijenjenu vrijednost	0	0	0
3.2.	Ulozi (investicije) banke u kapital drugih pravnih osoba koji prelazi 5% visine Temelnog kapitala banke	1.678	1.007	0
3.3.	Potraživanja od dionič. koji posjed. značajno glasačko pravo u banci odobrena od banke suprotno odredbama Zakona, propisa Agencije i poslovne politike banke	1.509	755	757
3.4.	Velika izlaganja banke kreditnom riziku prema dioničarima sa značajnim glasačkim pravom u banci izvršena bez prethodne suglasnosti Agencije	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	199.890	204.559	203.689
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1 do 3.5.)	203.077	206.321	204.446
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE(1+2-3)	1.981.641	1.951.342	2.149.355
B.	RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	11.394.469	11.918.650	12.454.066
C.	POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	982.250	976.734	1.001.009
D.	PTR (PONDERIRANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.	UKUPAN RIZIK AKTIVE (B + C+D)	12.376.719	12.895.384	13.455.075
F.	STOPA NETO-KAPITALA (A/E) (% 1 dec.)	16,0%	15,1%	16,0%

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA F BiH

R.br.	BANKA	31.12.2014.	31.12.2015.	30.9.2016.
1	BOR Banka d.d. Sarajevo	64	66	63
2	Bosna Bank International d.d. Sarajevo	312	341	361
3	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	513	490	449
4	Intesa Sanpaolo banka d.d. Sarajevo	521	537	555
5	Investiciono Komercijalna banka d.d. Zenica	164	125	216
6	Komercijalno Investiciona banka d.d. Velika Kladuša	75	77	77
7	Moja banka d.d.Sarajevo	142	133	
8	NLB banka d.d. Sarajevo	430	424	447
9	Privredna Banka d.d Sarajevo	164	142	112
10	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	291	248	216
11	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina	1.478	1.355	1.326
12	Sberbank BH d.d. Sarajevo	435	420	424
13	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	475	471	508
14	Union banka d.d. Sarajevo	202	181	191
15	UniCredit bank d.d. Mostar	1.216	1.208	1.230
16	Vakufska banka d.d. Sarajevo	231	200	202
17	Ziraatbank BH d.d. Sarajevo	247	265	303
	UKUPNO	6.960	6.683	6.680